

Økonomiske analyser

Nr. 7 – 1990

Virknings av en dobling av oljeprisen

Inntektsutviklingen i Norge 1985-1989

**Kvaliteten på foreløpig
nasjonalregnskapsstatistikk**

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 86 45 00

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter løpende publisering av nasjonalregnskapstall, kvartalsvise oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk. Numrene med konjunkturstoff vil også foreligge i engelsk oversettelse.

Ved gjengivelse bes kilde oppgitt (også årgang/nummer). Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk sentralbyrås oppfatning. Forfatternavn bør derfor framgå ved gjengivelse av artikkelinnhold.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Erling J. Fløttum, Ådne Cappelen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i 12 grupper delt inn i fire faglige sek-sjoner:

- o Forskningsavdelingens ledelse (forskningsdirektør Olav Bjerkholt)
 - * Mikroøkonometri (forsker John K. Dagsvik)
- o Seksjon for nasjonalregnskap (rådgiver Erling J. Fløttum)
 - * Løpende nasjonalregnskap (planlegger Tore Halvorsen)
 - * Fremkjøring og drift (førstekonsulent Randi Hallén)
 - * Utvikling og metoder (planlegger Anders Harildstad)
- o Seksjon for økonomisk forskning (forskningssjef Svein Longva)
 - * Økonomisk analysegruppe (forskningssjef Ådne Cappelen)
 - * Offentlig økonomi og arbeidsmarked (forsker Olav Ljones)
 - * Likevektsmodeller (forsker Erling Holmøy)
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser (forskningssjef Lorents Lorentsen)
 - * Olje- og energi (forsker Asbjørn Aaheim)
 - * Miljøøkonomi (forsker Knut Alfsen)
 - * Miljøstatistikk (førstekonsulent Frode Brunvoll)
- o Seksjon for sosiodemografisk forskning (forskningssjef Per Sevaldson)
 - * Demografisk analysegruppe (forsker Helge Brunborg)
 - * Regional analyse (forsker Tor Skoglund)

Økonomiske analyser

Nr. 7 – 1990

INNHold

	Side
<i>Torbjørn Eika og Knut A. Magnussen:</i> Virkninger for norsk økonomi av en dobling av oljeprisen	3
<i>Halvard Hansen:</i> Inntektsutviklingen i Norge 1985-1989	8
<i>Nils Øyvind Mæhle:</i> Kvaliteten på foreløpig nasjonalregnskapsstatistikk	14
Tabell- og diagramvedlegg	32

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 86 45 00

Publiseringsplan for Statistisk sentralbyrås økonomiske oversikter

Rapport-type	Regnskapsgrunnlag	Publiseringstidspunkt
Økonomisk utsyn	4. kvartal (anslag)	Begynnelsen av februar
Revidert nasjonalregnskap	4. kvartal (regnskap)	Begynnelsen av mai
Konjunkturtendensene	1. kvartal	Begynnelsen av juni
Konjunkturtendensene	2. kvartal	Begynnelsen av september
Konjunkturtendensene	3. kvartal	Begynnelsen av desember

Virkninger for norsk økonomi av en dobling av oljeprisen

Av

Torbjørn Eika og Knut A. Magnussen

En økning i råoljeprisen fra 20 til 40 dollar pr fat får store konsekvenser for norsk utenriksøkonomi og prisutvikling. Driftsbalansen overfor utlandet bedres med om lag 85 mrd kroner og prisstigningen blir vel 1 prosentpoeng høyere i 1991. De realøkonomiske virkninger er imidlertid beskjedne. Analysen bygger bl.a på forutsetninger om uendret økonomisk politikk i Norge og utlandet.

Innledning

Krisen i Persiabukta har ført til en kraftig økning i råoljeprisen i august og september. Siden begynnelsen av august er prisen nesten fordoblet, og har de siste dagene ligget på om lag 40 dollar pr fat. I likhet med tidligere oljeprissjokk vil også den siste prisutviklingen på råolje kunne få betydelige konsekvenser for norsk økonomi. Virkningene vil imidlertid avhenge av hvor langvarig og hvor sterkt utslaget på oljeprisen blir.

For å illustrere hovedeffektene på norsk økonomi av en høy råoljepris, har vi foretatt en analyse vha. Statistisk sentralbyrås makroøkonomiske kvartalsmodell KVARTS. [Se Bowitz og Eika (1989) for dokumentasjon av modellen]. I forhold til en referansebane hvor oljeprisen er 20 dollar pr fat, er oljeprisen forutsatt å øke til 40 dollar pr fat ved utgangen av 3. kvartal 1990 og bli liggende på dette nivået ut 1991. Dette er ikke ment som en prognose over prisutviklingen, men 40 dollar pr fat er valgt fordi dette var spot-prisen da beregningene ble foretatt, samtidig som vi ønsker å få fram virkningene på norsk økonomi av en vesentlig økning i oljeprisen. En krigssituasjon vil kunne medføre en betydelig høyere oljepris, mens en avspenning av situasjonen raskt kan føre til et mer normalt nivå på oljeprisen.

Analysen omfatter både de direkte virkningene på norsk økonomi og indirekte virkninger gjennom utviklingen hos våre handelspartnere. De direkte virkningene er i første rekke en vesentlig økning i norske eksportinntekter og høyere innenlandsk prisvekst. Indirekte effekter oppstår ved at andre land også blir berørt av oljeprisøkningen. For virkningene fra utlandet bygger vi på en analyse av internasjonale økonomiske konsekvenser av høyere oljepris, utført av Statistisk sentralbyrå vha.

NIESRSs¹⁾ Global Econometric Model (GEM) og presentert i forrige nummer av Økonomiske analyser. Prisveksten i utlandet blir høyere, noe som fører til økte priser på norske importvarer. Analysen peker også i retning av at oljeprisøkningen ikke får betydning for markedsutviklingen for norske eksportprodukter.

Forutsetninger for beregningene

Utgangspunktet for virkningsberegningen er en referansebane som illustrerer et mulig konjunkturforløp for norsk økonomi til utgangen av 1991. I hovedtrekk er banen den samme som den modellbaserte framskrivningen presentert i Økonomiske analyser nr. 6-1990. I referansebanen er oljeprisen satt til 20 dollar pr fat fra 4. kvartal i år og ut 1991. 20 dollar er valgt fordi dette er nær opp til OPECs prismål fra juli i år og referansealternativet kan tolkes som utviklingen ved en rask avspenning i Persiabukta. Virkningene av høyere oljepris er bare i mindre grad avhengig av utviklingen i referansebanen. Konsumprisveksten i referansebanen er 4 prosent i 1990 og øker svakt i 1991.

I forhold til referansebanen ble følgende endringer i modellforutsetningene foretatt for å få tatt hensyn til de viktigste effektene av økningen i oljeprisen:

- Prisen på råolje ble økt til 40 dollar i 4. kvartal 1990 og forutsatt å holde seg på dette nivået ut 1991.
- Importprisene ble økt gradvis fom. 4. kvartal 1990 til et nivå 2 prosent høyere enn i referansebanen. Beregningene med GEM-modellen ga en økning i konsumprisveksten hos de syv store industrilandene på noe over 2 prosentpoeng. Vår analyse bygger altså på at

1) National Institute of Economic and Social Research, England.

eksportprisene i disse landene øker om lag like mye. Som vi skal se impliserer dette at den høyere oljeprisen gir en sterkere vekstimpuls på prisene i de landene vi importerer fra, enn i Norge. Dette kan bl.a. forklares med at oljeprisøkningen gir større priseffekter i utlandet fordi olje der er viktigere som energikilde.

- Norske jordbrukspriser ble økt med 1 prosent fra og med 3. kvartal 1991. Dette tar vare på effektene av at høyere nominell innenlandsk lønnsvekst antas å slå ut i jordbruksoppgjøret.
- Stønadene til husholdningene ble økt med 0,5 prosent i 2. kvartal og 1 prosent i 3. og 4. kvartal 1991. Dette er gjort for å ta hensyn til at høyere prisvekst vil bli kompensert i forbindelse med trykdeoppgjøret neste vår.

Det ble ikke foretatt ytterligere endringer i modellforutsetningene. For enkelte sentrale variable trenger dette imidlertid også en nærmere begrunnelse siden det ikke er åpenbart at disse variablene vil være upåvirket av oljeprisøkningen.

- Dollarkursen antas å forbli uforandret i forhold til referansebanen der den er anslått å bli liggende på 6 kroner fra og med 4. kvartal 1990 og ut 1991.
- Indikatorene for markedsutviklingen for norske eksportprodukter er ikke endret fra referansebanen til virkningsberegningen. Som nevnt bygger denne antagelsen på beregninger med GEM-modellen. I disse beregningene antas det at politikken i de syv store industrilandene ikke legges om i kontraktiv retning. På den ene side vil aktivitetsnivået svekkes og importen hos de syv store industrilandene reduseres noe i første omgang. På den annen side vil oljeprisøkningen gi økte inntekter i OPEC-landene, slik at de vil øke sin import fra industrilandene. Denne eksportøkningen vil igjen kreve økt import bl.a fra Norge, slik at disse landenes import blir om lag den samme som før oljeprisøkningen. Siden indikatorene for markedsutviklingen for norske eksportprodukter er basert på importutviklingen hos våre samhandelsland, lar vi derfor indikatorene være uendret.
- Norske myndigheters økonomiske politikk er forutsatt uendret i forhold til referansebanen. Dette innebærer bl.a at miljøavgifter på bensin og fyringsolje innføres selv med en oljepris på 40 dollar. Forutsetningen innebærer også at den etter norske forhold svært høye arbeidsledigheten ikke bekjempes med etterspørsstimulering f.eks ved skattelette eller økt offentlig forbruk.

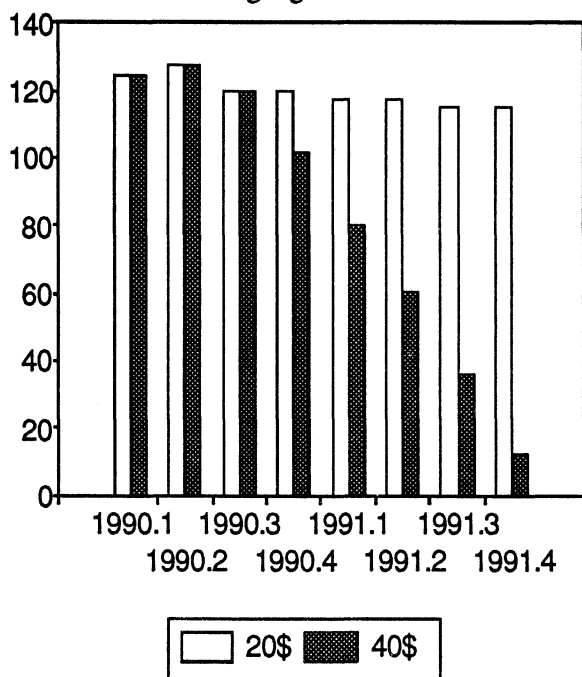
- I følge analyser foretatt i Statistisk sentralbyrå, se Jore og Moum (1990), er de tre viktigste faktorene som påvirker det innenlandske rentenivået; forskjellen på prisveksten i Norge og i utlandet, rentenivået i utlandet og endringer i den norske driftsbalansen. Beregninger med GEM-modellen peker i retning av at rentenivået i utlandet vil øke med om lag 1,5 prosentpoeng, men virkningen av dette på det norske rentenivået motvirkes av den betydelige forbedringen av driftsbalansen i Norge og endringen i inflasjonsforskjellen mellom Norge og utlandet. Totalt sett kan dette gi en viss nedgang i det innenlandske rentenivået, men vi har i denne analysen valgt å holde rentenivået uendret.
- Norske elektrisitetspriser forutsettes også å være upåvirket av utviklingen i oljeprisen. Dette har sammenheng med at overgang til mer bruk av elektrisk kraft, som følge av at elektrisitet er blitt relativt billigere, er forholdsvis liten på kort sikt. Samtidig er det betydelig ledig kapasitet i kraftsektoren.
- Fraktratene i utenriks sjøfart er antatt upåvirket av oljeprisøkningen uten at vi har empirisk belegg for denne antakelsen. Driftsutgiftene for næringen øker om lag i takt med importprisene. Norges netto frakttinntekter, som i referansebanen er 14 mrd kroner, blir dermed bare redusert med 0,5 mrd kroner som en følge av oljeprisøkningen. Alt i alt kan nedgangen i fraktratene virke undervurdert.

Virksomheter på norsk økonomi

Med en oljepris på 40 dollar pr fat er konsumprisveksten fra 4. kvartal 1989 til 4. kvartal 1990 beregnet til å bli 4,5 prosent. Nivået på konsumprisindeksen var tilnærmet uendret gjennom 4. kvartal 1989. Dersom vi antar at veksten i prisene fordeler seg jevnt gjennom inneværende kvartal, kan vi dermed anslå prisveksten i november til 4,5 prosent. Det betyr i så fall at indekssklausulen i lønnsoppgjøret trer i kraft, dvs. at partene i lønnsoppgjøret kan kreve nye forhandlinger. Fordi det bare er 4. kvartal 1990 som er berørt av endringene, blir virkningene på årsvekstraten fra 1989 til 1990 moderat og er beregnet til 4,2 prosent. I 1990 vil vi få en bedring i driftsbalansen på vel 18 mrd kroner, slik at overskuddet for 1990 kan anslås til om lag 29 mrd kroner.

I 1991 blir virkningene på konsumprisene og driftsbalansen større enn i 1990 og den økte prisveksten gir både høyere nominell lønnsvekst og visse realøkonomiske virkninger. I referansebanen, dvs. med en oljepris på 20 dollar, er økningen i deflatoren for privat konsum 4,1 prosent fra 1990 til 1991. Etter fordoblingen i oljeprisen er konsumprisveksten i samme periode beregnet til 5,2

Norges nettogjeld til utlandet Mrd kr ved utgangen av hvert kvartal

prosent, altså en økning på vel 1 prosentpoeng. Forskjellen i inflasjonstakt, målt som vekst fra samme kvartal året før, øker jevnt inntil 3. kvartal 1991 og avtar så noe. Dette skyldes at veksten da beregnes fra 4. kvartal 1990, dvs. etter at effektene av oljeprisøkningen har begynt å vise seg. Det er imidlertid fortsatt høyere inflasjonstakt enn i referansebanen, noe som skyldes den gradvise økningen i importprisene samt tidsforsinkelser i direkte pris-

setting og gjennom lønnsdannelsen. Det tar f.eks tid før økte lønnskostnader slår ut i økte innenlandske priser. For nærmere drøfting av prisdannelsen, se Bowitz og Cappelen (1990) og lønnsdannelsen, se Bowitz (1989).

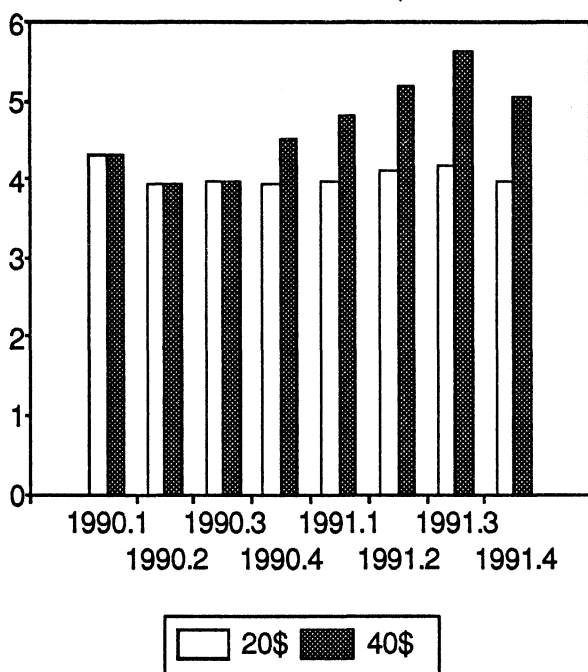
Økningen i konsumprisveksten fører til økte lønnssetter i 1991. I forhold til referansebanen er lønnsveksten beregnet til å bli 0,7 prosentpoeng høyere. Det vil si at lønnstakerne ikke får full kompensasjon for prisøkningen.

Siden lønnstakerne ikke fullt ut blir kompensert for prisøkningen, vil husholdningenes realdisponible inntekt reduseres som følge av høyere oljepris. Dette gjør at privat konsum blir redusert med 0,7 prosent som i neste omgang også reduserer innenlandsk produksjon og import. BNP blir imidlertid ikke redusert med mer enn 0,2 prosent bl.a fordi eksporten øker noe. Eksportøkningen har sammenheng med en viss bedring i konkurranseevnen som bl.a skyldes at vår produksjon i stor grad er basert på elektrisk kraft, samtidig som elektrisitetsprisen er forutsatt upåvirket av oljeprisøkningen. Nedgangen i importen er beregnet til 0,4 prosent i forhold til referansebanen.

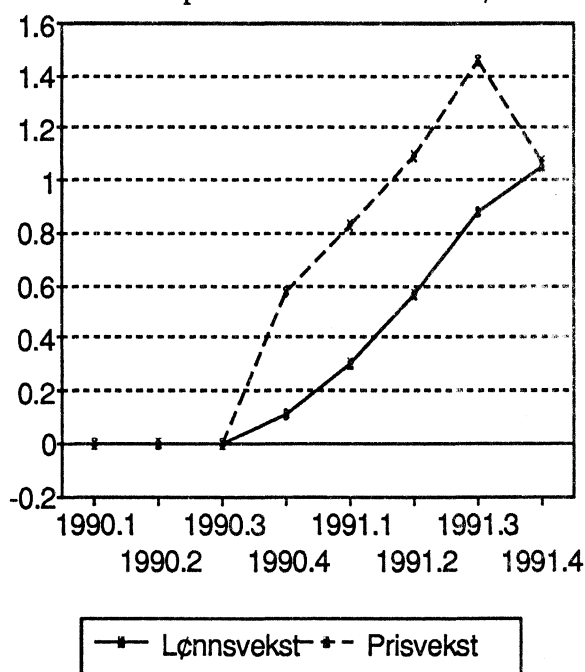
Økningen i veksten i eksportprisene er lavere enn for den tilsvarende importprisveksten for de aller fleste varene. Til tross for dette er økningen i prisveksten for tradisjonell vareeksport betydelig større enn for tradisjonell import. Årsaken til dette ligger i at bensin og fyringsolje utgjør en mye større andel av norsk tradisjonell eksport enn import.

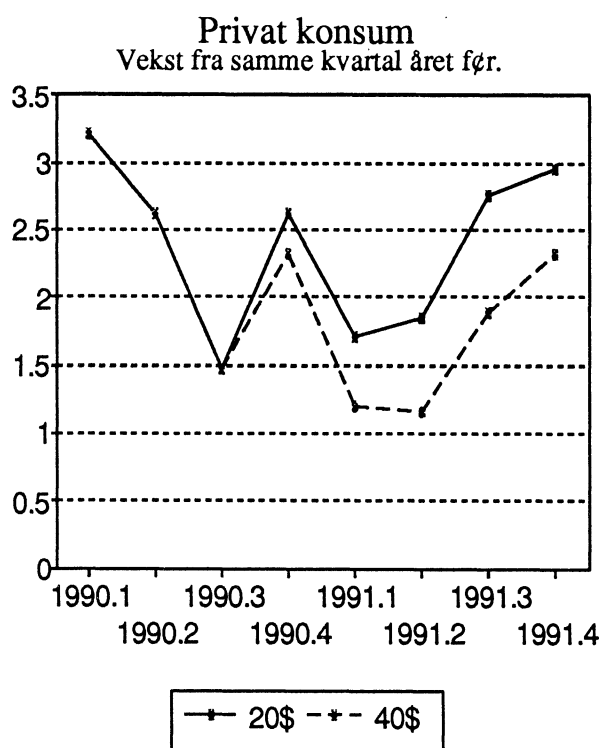
Handelsbalansen bedres i 1991 som følge av oljeprisøkningen med nær 79 mrd kroner. Verdiøkningen på eksporten av råolje er den dominer-

Konsumpriser Vekst fra samme kv. året før. Prosent.

Virkning på pris- og lønnsvekst av 40\$ Diff. i prosentvis vekst fra året før

ende faktoren bak denne utviklingen, men også verdi-økningen av eksporten av bensin og fyringsolje, som får sterkt økte eksportpriser, er markert. Gass-prisen er antatt å følge oljeprisen, men med en betydelig tidsforsinkelse. Dette innebærer at vi ikke får noen økning i gassinntektene før 2. kvartal

1991, men økningen blir allikevel 3 mrd kroner i 1991.

Den betydelige bedringen av driftsbalansen gir sterk nedgang i Norges gjeld til utlandet og fører til en nedgang i Norges netto renteutgifter. I 1991 er bedringen i rente- og stønadsbalansen beregnet til 6 mrd kroner. Totalt kan forbedringen i driftsbalansen dermed anslås til 85 mrd kroner, som etter våre beregninger vil gi et overskudd på nær 90 mrd kroner i 1991.

Ut fra nedgangen i innenlandsk produksjon kunne en kanskje forvente en økning i arbeidsledigheten. Våre resultater viser likevel at ledigheten forblir uendret. Dette har sammenheng med to forhold. For det første blir arbeidskraften relativt sett billigere i forhold til vareinnsats. Dette fører til en viss substitusjon i retning av mer bruk av arbeidskraft. For det andre tar det tid før produksjonsnedgangen slår ut i redusert sysselsetting.

På grunn av tidsforsinkelser vil ikke alle effektene av oljeprisøkningen ha utspilt seg i løpet av 1991. Når vi allikevel ikke har latt analysen gå lenger, kommer det av at forutsetningen om uendret politikk da vil bli for urealistisk. En vedvarende høy oljepris vil antakelig føre til omlegging av politikken i mer kontraktiv retning i oljeimporterende land, mens det i Norge kan bli ført en mer ekspansiv økonomisk politikk.

Tabell 1. Virkningen på noen makroøkonomiske hovedstørrelser av en økning i oljeprisen til 40 dollar pr fat fom. 3. kvartal 1990. Avvik fra bane med oljepris på 20 dollar.

	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	1991
Prosentvis avvik:						
Konsumpriser	0,6	0,8	1,0	1,4	1,6	1,2
Timelønninger	0,1	0,3	0,5	0,8	1,1	0,7
Avvik i prosentvis vekst fra samme periode året før:						
Konsumpriser	0,6	0,8	1,0	1,4	1,2	1,1
Timelønninger	0,1	0,3	0,5	0,8	1,0	0,7
Priser trad.eksport	4,4	5,3	5,8	7,1	2,4	5,2
Priser trad.import	1,0	1,5	2,0	2,6	2,0	2,0
Privat konsum	-0,3	-0,5	-0,7	-0,8	-0,6	-0,6
Eksport	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Import	-0,2	-0,3	-0,4	-0,5	-0,4	-0,4
BNP	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,2
Utførte timeverk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Absolutte avvik:						
Arbeidsledighetsrate (AKU)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Handelsbalanse mrd kr.	17,8	18,1	18,6	20,4	21,4	78,6
Rente og stønadsbal. mrd kr.	0,2	0,8	1,1	2,2	2,0	6,0
Driftsbalanse mrd kr.	18,0	19,0	19,7	22,6	23,4	84,7

Referanser:

Bowitz, E. (1989): Lønnsrelasjoner i en kvartalsmodell for norsk økonomi. Rapport 89/3. Statistisk sentralbyrå.

Bowitz, E. og Å. Cappelen (1990): Prisdannelsen på norske varer og tjenester. Kommer i serien Rapporter fra Statistisk sentralbyrå.

Bowitz, E. og T. Eika (1989): KVARTS-86. A Quarterly Macroeconomic Model. Formal Structure and Empirical Characteristics. Rapport 89/2. Statistisk sentralbyrå.

Jore, A.S. og K. Moum (1990): Upublisert notat om rentedannelsen i Norge.

Inntektsutviklingen i Norge 1985-1989

av

Halvard Hansen

I Økonomiske analyser nr. 4-1990 presenterte Statistisk sentralbyrå nasjonalregnskapets inntektsregnskapstall for årene 1985 til 1989. Formålet med denne artikkelen er å kommentere inntektsutviklingen for Norge under ett og for de viktigste hovedsektorene i økonomien i denne femårsperioden. Kommentarene er basert på inntektsregnskapet, som konsentrerer seg om nominelle størrelser. Bare unntaksvis, som når det gjelder realdisponibel inntekt, gir inntektsregnskapet tall i fast kroneverdi. Når ikke annet er presisert, vil vi derfor i denne artikkelen beskrive utviklingen i nominelle størrelser. Det er grunn til å understreke at regnskapene for årene 1988 og 1989 er foreløpige, og at særlig 1989-tallene vil kunne bli betydelig revidert.

Disponibel inntekt for Norge

Som det går fram av figur 1 gikk *disponibel realinntekt for Norge* ned i forhold til året før i 1986, 1987 og 1988: 5 prosent nedgang i 1986, 0,5 prosent i 1987 og 3 prosent i 1988. Fra 1988 til 1989 økte disponibel realinntekt med 2 prosent. Disponibel realinntekt for Norge var dermed i 1989 bare på 93 prosent av 1985-nivået. *Nominell disponibel inntekt for Norge* er framstilt på nivåform i figur 3, sammen med nettonasjonalprodukt og totalt konsum for Norge. Nominell disponibel inntekt vokste meget svakt fra 1985 til 1986 og fra 1987 til 1988. Fra 1986 til 1987 og fra 1988 til 1989 hadde vi sterkere vekst, henholdsvis 8 og 7 prosent, men det var altså bare for det siste året at veksten var sterk nok til å gi vekst også i disponibel realinntekt.

Disponibel inntekt for Norge er definert slik:

$$\begin{array}{l} \text{Nettonasjonalprodukt}^1 \\ - \text{Renter, aksjeutbytte mv. til utlandet, netto} \\ - \text{Stønader til utlandet, netto} \\ \hline = \text{Disponibel inntekt for Norge} \end{array}$$

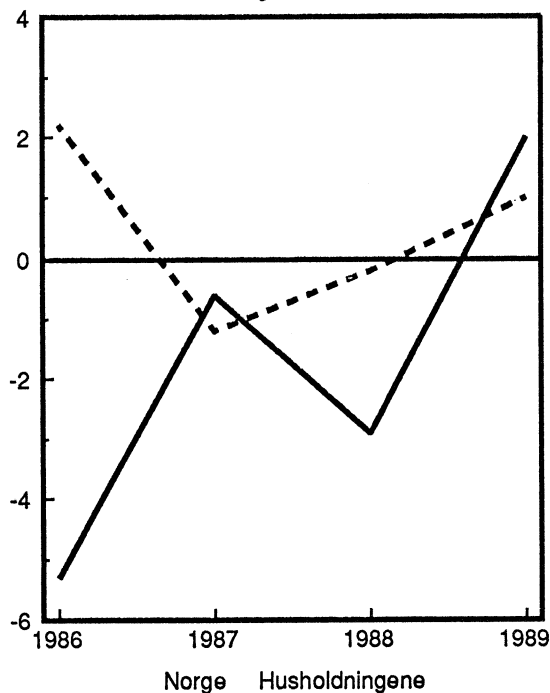
Av disse tre komponentene i disponibel inntekt er nettonasjonalproduktet den desidert største, og nettonasjonalproduktets utvikling over tid følger ikke uventet samme mønster som utviklingen i disponibel inntekt: svak vekst fra 1985 til 1986 og fra 1987 til 1988 (henholdsvis 1,7 og 2,4 prosent), ster-

kere vekst fra 1986 til 1987 (8,4 prosent) og fra 1988 til 1989 (7,6 prosent). Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto, holder seg omtrent uendret i årene 1985 til 1987, men øker så kraftig i 1988 og 1989. For stønader til utlandet, netto, har vi derimot vekst i begynnelsen av perioden (25 prosent fra 1985 til 1986, 10 prosent fra 1986 til 1987), og tilnærmet stillstand fra 1987 til 1989.

Figur 1.

DISPONIBEL REALINNTEKT FOR NORGE OG FOR HUSHOLDNINGENE.

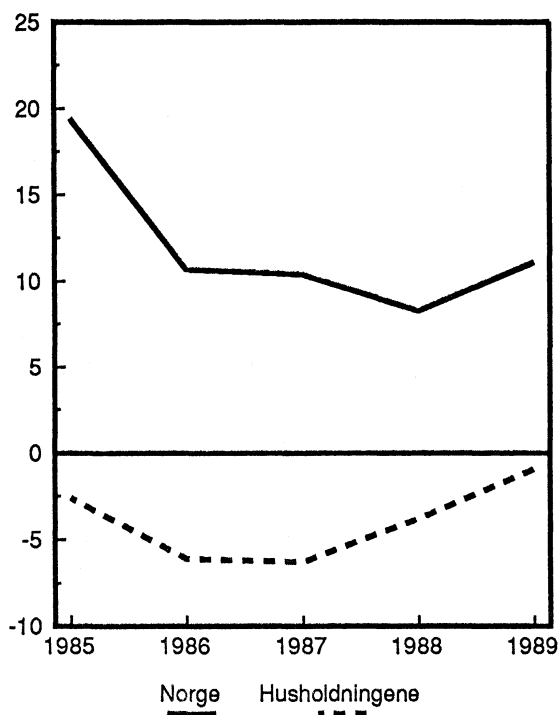
Prosentvis volumendring fra året før.

¹Nettonasjonalprodukt er bruttonasjonalprodukt fratrukket kapitalstilt

Figur 2.

SPARERATEN FOR NORGE OG FOR HUSHOLDNINGENE. Prosent.

Totalt konsum for Norge

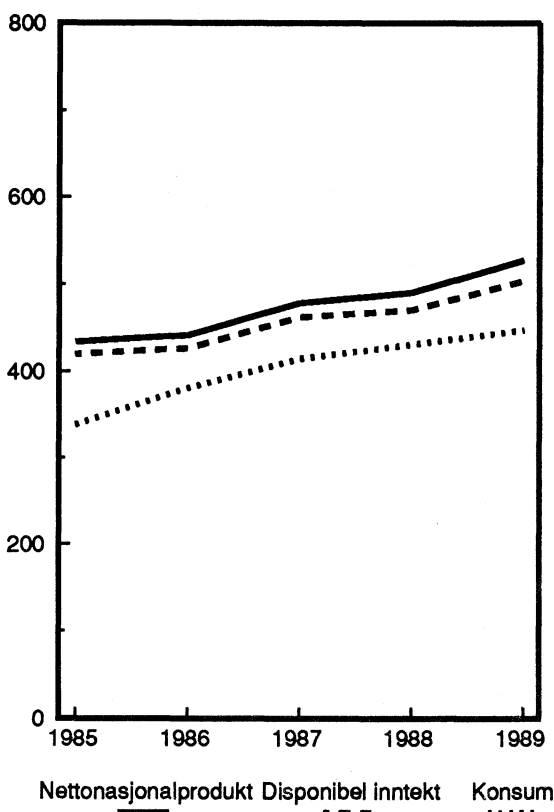
Norges konsum (summen av privat og offentlig konsum) økte med hele 13 prosent fra 1985 til 1986. I 1987 var veksten i konsumet 9 prosent i forhold til året før og i 1988 og 1989 bare 4 prosent i forhold til foregående år (jfr. figur 3). Konsumet vokste altså langt sterkere enn disponibel inntekt for Norge fra 1985 til 1986, og dette gjenspeiler seg i et drastisk fall i spareraten for Norge, fra 19,4 prosent i 1985 til 10,7 prosent i 1986 (se figur 2). I 1987 vokste konsum og disponibel inntekt omtrent like mye i forhold til året før, og spareraten for Norge holdt seg på samme nivå (10,4 prosent i 1987). Fra 1987 til 1988 var konsumveksten svak, men veksten i disponibel inntekt var enda svakere, slik at spareraten falt til 8,3 prosent i 1988. Fra 1988 til 1989 var konsumveksten fortsatt lav, men veksten i disponibel inntekt tok seg en del opp, slik at spareraten økte til 11,1 prosent i 1989.

Husholdningene

Som en ser av figur 1 følger utviklingen i *disponibel realinntekt* for husholdningene et annet forløp enn disponibel realinntekt for landet som helhet. I 1986 vokste husholdningenes disponible realinntekt med 2,2 prosent i forhold til året før, mens 1987 og 1988 viste en nedgang på henholdsvis 1,2 og 0,2 prosent. I 1989 økte disponibel realinntekt for husholdningene med 1 prosent i forhold til året før. For perioden under ett innebærer dette at disponibel realinntekt

Figur 3.

NETTONASJONALPRODUKT, DISPONIBEL INNTEKT OG KONSUM FOR NORGE. Milliarder kroner.

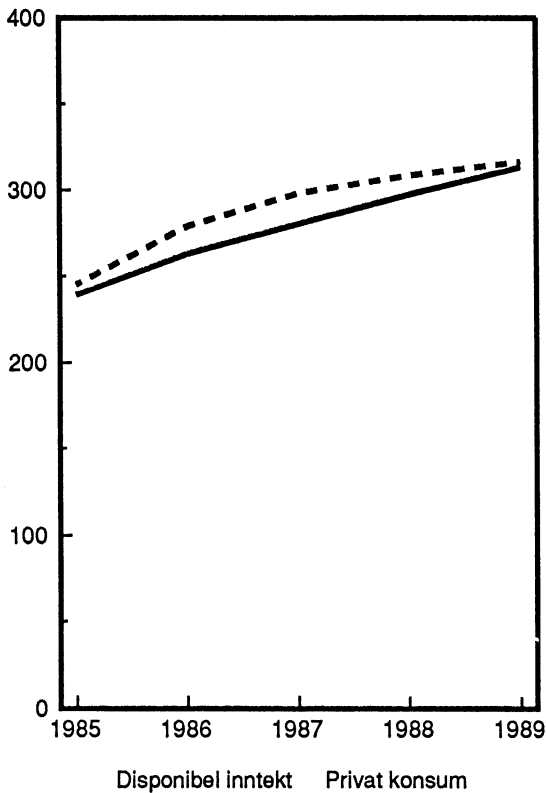
for husholdningene var 1,7 prosent høyere i 1989 enn i 1985.

Den årlige økningen i *nominell disponibel inntekt* var positiv, men fallende, gjennom hele perioden: 9,9 prosent i 1986, 6,7 prosent i 1987 og henholdsvis 6,0 og 5,4 prosent i 1988 og 1989. Disponibel inntekt for husholdningene er framstilt på nivåform sammen med privat konsum i figur 4. Husholdningenes disponible inntekt består av forskjellige typer inntekter (lønn, driftsresultat, renteinntekter, stønader osv.) fratrukket utgifter (direkte skatter, renteutgifter m.m.), og vi skal kort kommentere utviklingen i de viktigste av disse komponentene i disponibel inntekt.

Husholdningenes *lønnsinntekter* økte sterkt i begynnelsen av perioden; både i 1986 og 1987 var denne inntektsposten ca. 13 prosent høyere enn året før. Men deretter avtok veksttakten, til 5,1 prosent fra 1987 til 1988 og bare 1,4 prosent fra 1988 til 1989. Husholdningenes lønnsinntekter ble påvirket både av endringer i lønn pr. årsverk og av endringer i antallet utførte årsverk. I 1986 og 1987 økte lønnen pr. årsverk med mellom 9 og 10 prosent i forhold til året før, mens antallet utførte årsverk økte med i overkant av 3 prosent; det er altså lønnsøkningen pr. årsverk som bidro mest til veksten i husholdningenes lønnsinntekt i disse årene. I 1988 trådte lønnsloven i kraft, og bl.a. som følge av den falt den årlige vekstraten for lønn pr. årsverk til 6

Figur 4.

DISPONIBEL INNTEKT OG PRIVAT KONSUM FOR HUSHOLDNINGENE. Milliarder kroner.

prosent. Samtidig gikk antallet utførte årsverk ned med knapt 1 prosent i forhold til året før. Tendensen i 1989 var den samme, bare sterkere: 2,5 prosent færre utførte årsverk enn året før og bare 4 prosent vekst i lønn pr. årsverk. Den lave veksten i husholdningenes lønnsinntekter i 1988 og 1989 skyldtes dermed en kombinasjon av nedgang i antallet utførte årsverk og svak vekst i lønnen pr. årsverk.

Driftsresultatet for personlige næringsdrivende og i private foretak med ubegrenset ansvar tilfaller husholdningene direkte som inntekt. Denne inntektsposten viste en jevnere utvikling over tid enn lønnsinntektene: 6,5 prosent vekst i forhold til året før i 1986, ca. 5 prosent i 1987 og 1988 og 9,8 prosent i 1989. Den høye veksten i 1989 skyldtes bl.a. lønnsloven, som ved å begrense lønnstilleggene medførte at en større andel av verdiskapingen tilfalt bedriftene i form av driftsresultat.

Husholdningenes *renteinntekter* økte dramatisk fra 1985 til 1987 (30 prosent vekst fra året før i 1986, 25 prosent i 1987). I 1988 var veksten i forhold til året før kommet ned i 13,5 prosent, og fra 1988 til 1989 hadde vi en reduksjon på 1,4 prosent for husholdningenes renteinntekter. En del av økningen fra 1985 til 1987 skyldtes at husholdningenes beholdning av rentebærende fordringer vokser, men den viktigste årsaken til veksten var oppgangen i rentesatsene. Etter 1987 stanset økningen i innskuddsrentene opp, for siden å bli avløst

av nedgang. Veksten i renteinntekter fra 1987 til 1988 skyldtes derfor nesten utelukkende at husholdningenes fordringer økte. Også fra 1988 til 1989 økte husholdningenes fordringer, men nedgangen i rentesatsene gjorde at det samlede resultatet ble at husholdningenes renteinntekter gikk ned.

Husholdningenes *stønader* fra det offentlige økte jevnt i hele perioden. Økningen i forhold til året før var 10,4 prosent i 1986 og steg til 12,9 prosent i 1987 og 14,4 prosent i 1988, men falt så til 12 prosent i 1989. Dagpenger ved arbeidsløshet, som inngår i husholdningenes stønader fra det offentlige, viste en dramatisk utvikling over tid gjennom perioden: ca. 20 prosent nedgang fra året før i 1986, stillstand fra 1986 til 1987, ca. 60 prosent økning fra året før i 1988 og fordobling fra 1988 til 1989. Når dette ikke ga større utslag for utviklingen for stønader under ett, er årsaken den at dagpenger ved arbeidsløshet utgjør en beskjeden andel av stønader i alt (i overkant av 5 prosent i 1989). Dessuten ble den sterkt økende veksten i dagpengeutbetalingene mot slutten av perioden motvirket av at den tunge posten pensjonsstønader, som utgjør omtrent halvparten av stønadene fra det offentlige, viste lavere vekst fra året før i 1989 enn i de foregående årene.

Direkte skatter og trygdepremier vokste med 15,5 prosent i forhold til året før i 1986, 19 prosent i 1987, 7 prosent i 1988 og 2,2 prosent i 1989. Direkte skatter og trygdepremier for husholdningene hadde altså kraftig årlig vekst i 1986 og 1987, men veksten avtok sterkt i 1988 og 1989.

Husholdningenes *renteutgifter* økte kraftig i begynnelsen av perioden, men deretter avtok veksten, for til slutt å stanse nesten helt opp: 30 prosent vekst fra foregående år i 1986, 38,3 prosent i 1987, 19,5 prosent i 1988 og bare 1,9 prosent i 1989. Som for renteinntektene skyldtes også utviklingen i husholdningenes renteutgifter dels endringer i husholdningenes gjeld, dels endringer i rentesatsene. Gjeldsrentesatsene fulgte samme utvikling over tid som innskuddsrentesatsene, det vil si økning fram til 1987 og deretter stabilisering etterfulgt av nedgang. En del av økningen i renteutgiftene fra 1985 til 1987 skyldtes da også at rentesatsene gikk opp, men den viktigste årsaken var vekst i husholdningenes gjeld. I 1988 var rentesatsøkningens bidrag til veksten i renteutgiftene blitt mindre, slik at veksten i renteutgiftene fra 1987 til 1988 i hovedsak skyldtes at gjelden økte. I 1989 tilsa utviklingen i rentesatsene en nedgang i husholdningenes renteutgifter i forhold til året før, men på grunn av fortsatt gjeldsvekst fikk husholdningene likevel en liten økning i sine renteutgifter fra 1988 til 1989.

Alle de store inntekts- og utgiftspostene som inngår i disponibel inntekt for husholdningene, med unntak av driftsresultat og stønader fra det offentlige, viste sterk årlig vekst i begynnelsen av perioden og svakere eller nesten ingen vekst mot slutten.

Dette mønsteret finner vi igjen i utviklingen i total disponibel inntekt for husholdningene, selv om veksten ikke endret seg så sterkt fra år til år for totalen som for en del av innteks- og utgiftspostene.

Privatkonsum i 1986 var 13,6 prosent høyere enn året før. Denne økningen var betydelig større enn økningen for disponibel inntekt samme år, og resultatet ble en kraftig forverring i husholdningenes sparerate, fra -2,6 prosent i 1985 til -6,1 prosent i 1986 (se figur 2). I 1987 økte privat konsum med 6,9 prosent fra foregående år; dette var omtrent samme økning som for disponibel inntekt, og spareraten i 1987 ble omtrent som året før: -6,3 prosent. I 1988 og 1989 var økningen i forhold til året før klart lavere for privat konsum enn for disponibel inntekt: for privat konsum 3,5 prosent i 1988 og 2,4 prosent i 1989, mot henholdsvis 6,0 og 5,4 prosent for disponibel inntekt. Følgen var en klar bedring i husholdningenes sparerate, som økte til -3,8 prosent i 1988 og -0,9 prosent i 1989.

Offentlig forvaltning

Disponibel realinntekt for offentlig forvaltning har vært uendret eller gått tilbake i hele perioden. I 1986 var offentlig forvaltnings disponible realinntekt hele 13 prosent lavere enn året før, fra 1986 til 1987 var det ingen endring, og i 1988 og 1989 var det henholdsvis 6,3 og 2,8 prosent nedgang fra året før. Sammenlikner vi første og siste år i perioden ser vi at disponibel realinntekt for offentlig forvaltning i 1989 lå på bare 79 prosent av 1985-nivået.

Utviklingen i forhold til året før i offentlig forvaltnings *nominelle disponible inntekt* var 6,8 prosent nedgang i 1986, 9,9 prosent økning i 1987, igjen nedgang i 1988 (1,7 prosent), og til slutt 1,5 prosent vekst i 1989. Som for husholdningene består offentlig forvaltnings disponible inntekt av forskjellige typer inntekter fratrukket diverse utgifter. De viktigste inntekstpostene er direkte og indirekte skatter samt trygdepremier, mens den viktigste utgiftsposten er stønader til husholdninger. Utviklingen i stønader ble kommentert i avsnittet om husholdningene; vi skal derfor nå konsentrere oss om skattene og trygdepremiene.

Offentlig forvaltnings inntekt fra *direkte skatter og trygdepremier* gikk ned med 7,1 prosent fra foregående år i 1986, men i de øvrige årene hadde vi en økning i forhold til året før: 14,2 prosent i 1987, 5 prosent i 1988 og 4,3 prosent i 1989. Husholdningene betaler størstedelen av hva offentlig forvaltning får inn av direkte skatter og trygdepremier; når det likevel har vært en helt annen utvikling over tid for direkte skatter og trygdepremier som inntekt for forvaltningen enn for direkte skatter og trygdepremier som utgift for husholdningene, skyldes dette at offentlig forvaltning også mottar skatteinntekter fra finansinstitusjoner og fra ikke-personlige foretak, og at det har vært en dramatisk

utvikling i skatteinntektene fra de ikke-personlige foretakene gjennom perioden.

Ikke uventet var det først og fremst *direkte skatt på utvinning av petroleum* som viste store svingninger. Fra 1985 til 1986 hadde denne posten et fall på 72 prosent, fra over 39 til under 11 milliarder kroner. Nedgangen fortsatte i 1987 og 1988: henholdsvis 31,5 og 35,7 prosent i forhold til året før, slik at direkte skatt på utvinning av petroleum for 1988 var nede i under 5 milliarder kroner. I 1989 var det en, relativt sett, sterk vekst fra året før, og direkte skatt på utvinning av petroleum utgjorde i overkant av 9 milliarder kroner dette året. Men 1989-nivået for direkte skatt på utvinning av petroleum ligger likevel på under en fjerdedel av nivået for 1985.

For de øvrige direkte skattene fra ikke-personlige foretak og fra finansinstitusjoner har det vært en jevnere utvikling over tid: 10,5 og 22,5 prosent vekst i forhold til året før i henholdsvis 1986 og 1987, 0,4 prosent nedgang i 1988 og 5,6 prosent vekst i 1989.

Av de *indirekte skattene* utgjør moms og investeringsavgift vel halvparten. En annen stor post er avgift på utvinning av petroleum². Indirekte skatter ialt vokste i første del av perioden: 9,8 prosent fra foregående år i 1986, 7,6 prosent i 1987. Denne veksten skyldtes hovedsaklig økning i det offentliges inntekter fra moms og investeringsavgift. Inntektene fra petroleumsavgiften gikk derimot ned i disse årene. Både i 1988 og 1989 gikk indirekte skatter ned med 0,5 prosent i forhold til året før. I 1988 skyldtes dette svak økning i moms og investeringsavgift kombinert med sterk nedgang i avgift på utvinning av petroleum. Derimot var årsaken til nedgangen i 1989 et fall i inntektene fra moms og investeringsavgift som delvis ble oppveidd av økning i inntektene fra petroleumsavgiften.

Finansinstitusjonene

Vi skal først si litt om hvordan finansinstitusjonenes disponible inntekt er sammensatt i inntektsregnskapet.

Inntektsregnskapets definisjon av driftsresultat og disponibel inntekt for finansinstitusjoner kan, forenklet, framstilles slik:

Gebyrer, provisjoner, mv.
- Vareinnsats
- Indirekte skatter
+ Subsidiar
- Lønnskostnader

= Driftsresultat

² Dette er altså en indirekte petroleumsskatt, i motsetning til den direkte petroleumsskatten som er omtalt ovenfor.

Driftsresultat
+ Netto renteinntekter
+ Andre inntekter, netto
- Direkte skatter

= Disponibel inntekt

De tjenestene finansinstitusjonene får betalt for gjennom gebyrer, provisjoner mv. kalles betalte banktjenester, mens de tjenestene som finansinstitusjonene tar seg betalt for gjennom forskjellen mellom utlåns- og innskuddsrentesatsene (rentemarginen) kalles frie banktjenester. Frie banktjenester kommer med i disponibel inntekt i form av netto renteinntekter, men de frie tjenestene tas altså ikke med i driftsresultatet slik dette beregnes i inntektsregnskapet.

De frie banktjenestene er fortsatt finansinstitusjonenes viktigste inntektskilde, selvom de betalte tjenestene har fått større betydning i de senere år. Som følge av at frie banktjenester ikke tas med i driftsresultatet, viser inntektsregnskapet negativt driftsresultat for finansinstitusjonene i samtlige år (se f.eks. tabell A9 i Økonomiske analyser nr. 4-1990). Driftsresultatet er derfor ikke noe godt mål for hvor mye finansinstitusjonene tjener på sin virksomhet, og vi konsentrerer oss istedet om finansinstitusjonenes disponible inntekt.

Både i 1986 og 1987 ble finansinstitusjonenes disponible inntekt omtrent fordoblet i forhold til året før. I 1988 gikk disponibel inntekt ned med 25 prosent fra foregående år, og fra 1988 til 1989 var disponibel inntekt omtrent uendret. Bak denne utviklingen skjuler det seg store forskjeller mellom offentlige og private finansinstitusjoner, og vi skal derfor se på de to gruppene hver for seg.

Offentlige finansinstitusjoner

Utviklingen i disponibel inntekt for denne gruppen, som omfatter Norges Bank, Postgiro, Postsparebanken og øvrige statsbanker, kan synes noe oppsiktsvekkende: Disponibel inntekt endret seg opptil flere hundre prosent fra år til år, og i 1989 hadde disse finansinstitusjonene til sammen negativt disponibel inntekt. Disse fluktuasjonene skriver seg først og fremst fra Norges Bank, som gjennom sine inngrep i finans- og valutamarkedene i egenskap av sentralbank gjerne får store svingninger i sin disponible inntekt. De øvrige offentlige finansinstitusjonene hadde en jevnere utvikling i disponibel inntekt gjennom perioden.

Private finansinstitusjoner

Private finansinstitusjoner under ett hadde mellom 50 og 60 prosent vekst i disponibel inntekt fra året før i 1986 og 1987, mens disponibel inntekt for 1988 var omtrent uendret i forhold til året før. De foreløp-

pige nasjonalregnskapstallene for 1989 viste 43 prosent vekst fra foregående år, men det må understrekes at disse tallene er usikre. Forretnings- og sparebanker, som er den viktigste undersektoren, hadde omtrent samme utvikling i disponibel inntekt som private finansinstitusjoner under ett; for de øvrige undersektorene (kredittforetak, finansieringsselskap og forsikring) var bildet mer variert.

Det kan virke merkelig at private finansinstitusjoner hadde en såpass gunstig inntektsutvikling i siste halvdel av åtti-årene når Norge på samme tid opplevde en større bankkrise. Årsaken er at når disponibel inntekt beregnes i inntektsregnskapet, tar vi bare med strømningsstørrelser: inntekter minus utgifter. Bankkrisen kom først og fremst til uttrykk gjennom tap på finansinstitusjonenes utestående fordringer. Slike tap er ikke strømningsstørrelser, men omvurderinger av beholdningsstørrelser. Tapene påvirker derfor ikke disponibel inntekt slik denne er definert i inntektsregnskapet. Derimot ville tapene ha kommet til syne i form av negative omvurderinger av finansinstitusjonenes utestående fordringer i et kapitalregnskap.

Ikke-personlige foretak

Fra 1985 til 1986 ble disponibel inntekt halvert for denne sektoren. Nedgangen fortsatte i 1987 og 1988 (henholdsvis 35,8 og 24,2 prosent fra året før), men ble så avløst av kraftig vekst: Disponibel inntekt for 1989 var nesten fire ganger så stor som året før. De enorme svingningene i disponibel inntekt fra år til år skyldtes til dels variasjoner i utbetalt aksjeutbytte, utbytte på eierkapital osv. som har sin årsak i rent finanstekniske forhold. Går vi over til å se på utviklingen over tid i driftsresultatet, ser vi at endringene fra år til år var mindre, men fortsatt betydelige: 35,1 prosent nedgang fra året før i 1986, henholdsvis 9,1 og 7,6 prosent nedgang i 1987 og 1988 og 59,5 prosent vekst i forhold til året før i 1989. Vi har altså en helt annen utviklingsbane for ikke-personlige foretaks driftsresultat enn for den delen av driftsresultatet som tilfaller husholdningene. Viktigste årsak til dette er de store fluktuasjonene i driftsresultatet for oljevirkosheten. Dette er av stor betydning for de ikke-personlige foretakene, mens personlige foretak og selvstendige næringsdrivende (som inngår i husholdningssektoren) i liten grad er involvert i oljevirkosmet.

Vi har tidligere nevnt lønnsloven som en årsak til at driftsresultatet i husholdningssektoren økte fra 1988 til 1989. Lønnsloven har nok også hatt betydning for veksten i driftsresultatet i de ikke-personlige foretakene fra 1988 til 1989. Men den enkeltfaktor som er av størst betydning her er at statens direkte deltakelse i oljevirkosmet, som inngår i undersektoren Statens forretningsdrift, gikk over fra utbyggingsfase til produksjonsfase fra 1988 til 1989 og følgelig begynte å gi avkastning. Som

TABELL 1: INSTITUSJONELLE SEKTORERS ANDEL AV DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE
Prosent.

	1985	1986	1987	1988	1989
Husholdningene	57,0	61,7	60,7	63,3	62,3
Offentlig forvaltning	36,5	33,5	34,0	32,8	31,1
Finansinstitusjoner og ikke-personlige foretak	6,5	4,8	5,3	3,9	6,6
Norge	100	100	100	100	100

resultat av dette vokste driftsresultatet i Statens forretningsdrift fra minus 3 milliarder kroner i 1988 til i underkant av 13 milliarder kroner i 1989. Dette utgjorde omtrent halvparten av veksten i ikke-personlige foretaks samlede driftsresultat fra 1988 til 1989.

Institusjonell inntektsfordeling

Tabell 1 gir en oversikt over hvordan disponibel inntekt for Norge var fordelt mellom de viktigste institusjonelle hovedsektorene, og på hvordan denne fordelingen utviklet seg over tid gjennom siste halvdel av åtti-årene.

Som det går fram av tabell 1 viser den institusjonelle inntektsfordelingen betydelige endringer over tid, og hovedtendensen er at husholdningenes andel av Norges disponible inntekt har økt på bekostning

av offentlig forvaltning. Klarest ser vi dette fra 1985 til 1986: husholdningenes andel økte med 4,7 prosentpoeng, mens offentlig forvaltnings andel gikk ned med 3 prosentpoeng. Også senere i perioden hadde vi betydelige endringer fra år til år, men disse rokker ikke ved hovedtendensen: Husholdningenes andel av disponibel inntekt for Norge ligger på et høyere nivå ved slutten av åtti-årene enn i 1985, og offentlig forvaltnings andel av disponibel inntekt har gått ned om lag like mye som husholdningenes andel har økt.

Referanser:

Økonomiske analyser nr. 4-1990, Statistisk sentralbyrå.
NOS: Nasjonalregnskapsstatistikk 1987, Statistisk sentralbyrå.

Kvaliteten på foreløpig nasjonalregnskapsstatistikk

av

Nils Øyvind Mæhle

Nasjonalregnskapstall er den viktigste informasjonskilde for vurdering av den løpende økonomiske utviklingen og utviklingen de siste år. De årlige regnskapene utarbeides i flere foreløpige versjoner før endelige tall foreligger 2 år og 3 måneder etter regnskapsårets slutt. I de senere årene har revisjonene av disse foreløpige regnskapene vært relativt store. I denne artikkelen gis det en oversikt over årsaker til avvik mellom foreløpige og endelige årsregnskapstall og det gis en analyse av revisjonene i et historisk perspektiv. Det vises at revisjonene også tidligere har vært relativt store og at de foreløpige regnskapene systematisk har undervurdert veksten for sentrale størrelser i norsk økonomi. På tross av dette er bildet av hovedtrekkene i den makroøkonomiske utviklingen i liten grad blitt endret fra de foreløpige til de endelige regnskapene.

Innledning og bakgrunn

Foreløpige nasjonalregnskapstall er den viktigste informasjonskilden til vurdering av den løpende økonomiske utviklingen og utviklingen de siste år. For at denne informasjonen skal være så anvendbar som mulig er det ønskelig at den foreligger kort tid etter periodens utløp. Kravet om at nasjonalregnskapsstatistikken bør være svært aktuell kan stå i konflikt med ønske om størst mulig pålitelighet i tallene. Utarbeiding av nasjonalregnskapsstatistikk stiller store krav til omfang, detaljgrad og pålitelighet i primærstatistikken. Innhenting og bearbeiding av detaljert og omfattende primærstatistikk er svært ressurs- og tidkrevende. Endelig statistikk for en del viktige områder foreligger derfor først så sent som opptil halvannet år etter årets utløp.

Til bruk ved den løpende politikktutforming er dette for sent. Som et kompromiss mellom kravene til tidlig publisering og stor pålitelighet utarbeides det derfor foreløpige nasjonalregnskap, som senere blir revidert etterhvert som mer informasjon foreligger. I de siste årene har revisjonene for enkelte viktige størrelser vært relativt store, noe som har gjort at enkelte har stilt spørsmål ved kvaliteten på de foreløpige regnskapene.

I denne artikkelen vil vi se på hvor godt de foreløpige årsanslagene treffer de endelige regnskapstallene, og prøve å belyse visse sider ved den usikkerhet som er (og må være) knyttet til disse foreløpige tallene.

I tillegg til foreløpige årsanslag beregnes det løpende kvartalsvise nasjonalregnskap (KNR). Kvartalsanslagene revideres løpende gjennom ber-

egningsåret, samt når det senere foreligger årlige nasjonalregnskap for det samme året. Disse revisjonene vil ikke bli omtalt her. For en oversikt over revisjoner av beregnet underliggende tendens (vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate) for bruttoprodukt for fastlands-Norge og etterspørsel fra fastlands-Norge vises det til Konjunkturtendensene (f.eks. Økonomiske analyser. nr. 6-1990).

Generelt om "kvalitet" ved foreløpige tall

Kvalitetsaspektet ved nasjonalregnskapstall har to fundamentale dimensjoner. Det ene er hvorvidt vi gjennom estimeringsopplegget faktisk måler det vi ønsker og tror vi måler. Det andre er hvorvidt vi gjennom nasjonalregnskapssystemets begreper, definisjonssammenhenger og detaljgrad måler de forhold som er mest relevante for å belyse den økonomiske utviklingen.

Denne artikkelen gjør ikke noe forsøk på å diskutere disse to fundamentale spørsmålene. Jeg vil derimot, slik det er vanlig ved internasjonale studier om kvaliteten på de foreløpige regnskapene (jfr. Clift, B and S. Wells 1989), ta utviklingen slik den fremkommer i de endelige regnskapene som uttrykk for den faktiske utviklingen, og se på hvor godt anslagene i de foreløpige regnskapene treffer endelig regnskap.

Det er viktig å merke seg at "kvaliteten" på de foreløpige regnskapene dermed belyses relativt til kvaliteten på endelig regnskap. Revisjoner i tallene reflekterer i så måte bare forskjellene mellom de metoder og den informasjon som benyttes i de

foreløpige og endelige regnskaper. Dette er spesielt viktig ved sammenligning av revisjonene i forskjellige land. Små revisjoner i tallene behøver ikke bety at de foreløpige regnskapene er av god kvalitet i en mer fundamental betydning, men at en ikke får mer og bedre opplysninger til de endelige regnskaper.

I Fløttum (1988) er det gitt en vurdering av kvaliteten på det norske nasjonalregnskapet ut i fra en internasjonal sammenligning for 25 land av omfanget publiserte nasjonalregnskapstall gjennom OECD's publikasjoner. Der konkluderes det med at norske nasjonalregnskapstall hevder seg godt internasjonalt hva angår omfang. Totalt sett er det bare Sverige og USA som har en større talldekning enn Norge.

Normalt vil vi være opptatt både av *nivået* på og *utvikling* fra periode til periode i de enkelte størrelsene. Til nå har hovedvekten utvilsomt vært lagt på utviklingen i seriene. En konsekvens av denne vektleggingen på vekstrater har vært at ny informasjon som indikerer at nivåene tilbakegående burde endres, ikke har kunnet bli innarbeidet fortløpende. Disse utsettes til større periodiske hovedrevisjoner. Den siste hovedrevisjonen av de norske nasjonalregnskapene ble avsluttet så langt tilbake som i 1972. En ny hovedrevisjon er nå under oppstart. Vi vet derfor at det flere steder kan forekomme betydelige nivåfeil også i de endelige regnskapene, noe som ikke minst skaper problemer for inntektsregnskapet der særlig nivåstørrelsene er i fokus. Jeg har derfor valgt å konsentrere analysen om revisjoner av verdi- og volumvekstratene for de viktigste størrelsene innen realregnskapet. Dette er også naturlig da de første regnskapsversjonene i større eller mindre grad har karakter av å være indeksregnskaper, dvs. at nivåtallene i stor grad framkommer ved å ekstrapolere nivåene fra tidligere år med verdi- eller volumindekser.

Beregnings- og publiseringsopplegget for nasjonalregnskapstall

Publisering av nasjonalregnskapstall har siden 1972 stort sett fulgt et fast mønster. Foreløpige årsregnskapstall er blitt beregnet i tre ulike versjoner før endelige regnskapstall foreligger litt over 2 år etter regnskapsårets slutt. Fra og med 1985 har en i tillegg løpende beregnet og publisert kvartalsvise regnskaper. Arbeids- og publiseringssyklusen for de ulike årsregnskapsversjonene for et regnskapsår har vært som følger (jfr. Statistisk sentralbyrå 1989a):

Utsynsregnskapet: Publiseres i Statistisk ukehefte/Økonomiske analyser vel 1 måned etter regnskapsårets slutt. Til og med regnskapsåret 1983 ble denne regnskapsversjonen utarbeidet mot slutten av år t på grunnlag av foreløpige regnskapstall (Mars-/Novemberregnskapet) for år t-1 og kortidsindika-

torer for 9, 10 eller 11 måneder av regnskapsåret. Fra og med regnskapsåret 1984 er Utsynsregnskapet basert på det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet, med beregningsstart ca. 10 dager etter årets utløp.

Marsregnskapet: Publiseres i Statistisk ukehefte/Økonomiske analyser i april/mai år t+1. Utarbeides i mars/april på bakgrunn av Novemberregnskapet for år t-1 og et tilnærmet fullt sett av kortidsindikatorer for år t. Fra og med 1987 er denne regnskapsversjonen basert på kvartalsregnskapet, med beregningsstart 3 måneder og 10 dager etter årets utløp.

Novemberregnskapet: Publiseres i Økonomiske analyser og Statistisk ukehefte. Tidligere ble denne regnskapsversjonen publisert i februar måned sammen med Økonomisk utsyn over året før. Nå blir regnskapsversjonen publisert i mars år t+2 sammen med Endelig regnskap for det foregående året. Regnskapsversjonen utarbeides i løpet av november/desember år t+1 på grunnlag av endelig regnskap for år t-1 og foreløpig årsstatistikk for år t.

Endelig regnskap: Publiseres i Økonomiske analyser/Statistisk ukehefte i mars år t+3. Utarbeides i løpet av sommeren og høsten året før på grunnlag av endelig årsstatistikk for år t.

Generelt om årsaker til revisjoner av årsregnskapene

Det kan generelt gis fire hovedgrunner til revisjoner i de foreløpige årsregnskapsregnskapstallene.

a) Ny informasjon om regnskapsåret

Både Utsynsregnskapet og Marsregnskapet er indikatorregnskaper basert på løpende kortidstatistikk som produksjonsindekser, indekser over detaljhandelen, investeringstillinger m.m. Mens en til Utsynsregnskapet mangler indikatorer for de siste månedene av året slik at det blir nødvendig med et visst innslag av skjønn og anslag, vil en til Marsregnskapet ha fått indikatorer for hele året. Til Marsregnskapet får en i tillegg enkelte årsoppgaver, i første rekke foreløpige regnskaper for offentlig forvaltning.

Til Novemberregnskapet har en fått innarbeidet hovedresultatene fra de viktigste årsstatistikkene. En har normalt fått tatt inn foreløpig produksjons- eller regnskapsstatistikk for oljevirkosomhet, industri, bygge- og anleggsvirkosomhet, samt de fleste av de private tjenesteytende næringene som en har statistikk for. De offentlige regnskapene er tatt inn i sin helhet, sammen med mesteparten av endelig statistikk for sluttanvendelsene konsum og investering. Til Novemberregnskapet får en for første gang direkte anslag på vareinnsatsen i industrien. Her må en til Utsynsregnskapet og Marsregnskapet basere seg på forutsetninger om faste vareinnsatsandeler.

Tabell 1. Oversikt over statistiske kilder for nasjonalskapsberegningene

	Utsynsregnskapet, Marsregnskapet og KNR.	Endelig regnskap
<i>Produksjonsberegningene</i>		
Jordbruk	Anslag fra Budsjettmnda for jordbruket. Salgs- og slakteoppgaver. Prisoppgaver fra Landbrukets Priscentral.	Endelige regnskapstall Prisoppgaver fra Landbrukets Priscentral.
Skogbruk	Oppgaver over avvirkning (mengde) Avtalepriser	Tabell for skogbrukets produksjonskonto (Skogstatistikk) Avtalepriser
Fiske og fangst	Månedlige oppgaver over registrert førstehåndslevert fisk, mengde Produsent- og eksportpriser omsetning av oppdrettet laks og ørret, verdi/mengde	Totalregnskapet for fiskerinæringen mengde/verdi
Olje- og gassutvinning	Produksjonsoppgaver varebalansering (mengde) og eksportpriser (norm priser)	Industristatistikk (verdi) og eksportpriser (norm priser)
Bergverksdrift	Produksjonsindeksen (volum) Produsent- og eksportpriser	Industristatistikk (verdi) Produsent- og eksportpriser
Industri	Produksjonsindeksen (volum) Produsent- og eksportpriser	Industristatistikk (verdi) Produsent- og eksportpriser
Kraft- og vannforsyning	Produksjonsindeksen, varebalansering (mengde) Produsent- og eksportpriser	Elektrisitetsstatistikk, kommuneregnskap (verdi) Produsent- og eksportpriser
Bygge- og anleggsvirksomhet	Varebalansering Kostnadsbestemte priser	Bygge- og anleggsstatistikk byggearealstatistikk, næringsvise investeringsdata Kostnadsbestemte priser
Oljeboring	Indikatorstatistikk (riggdøgn), kvartalsvis investeringsstatistikk (varebalansering) prisopplysninger fra rederiforbundet	Bygge- og anleggsstatistikk verdi, riggdøgn, mengde
Varehandel		Varebalansering, indirekte beregninger
Hotell og restaurantdrift	Overnattingsstatistikk, alkoholstatistikk (mengde) Konsumpriser	Regnskapsstatistikk (verdi) konsumpriser alkoholstatistikk (mengde)
Sjøtransport	Varebalansering, Utenriksregnskapet, (valutastatistikk)	Skipsfartsstatistikk Valutastatistikk
Annen samferdsel	Indikatorstatistikk, (passasjer-, tonn-km. mv.) og sektoroppgaver, varebalansering	Sektoroppgaver fra NSB, Postverket, Televerket, SAS, sjøtransport-, sporveis- og rutebilselskaper (regnskapsdata mv.)
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	Sysselsettingsdata, rentesatser fra Norges Bank Kostnadsbestemte priser	Regnskapstall og årsberetninger fra finansinstitusjonene, oppgaver fra Forsikringsrådet (verdi) sysselsettingsdata (mengde)

Tabell 1 (forts) Oversikt over statistiske kilder for nasjonalregnskapsberegningene

	Utsynsregnskapet, Marsregnskapet og KNR.	Endelig regnskap
Forretningsmessig tjenesteyting	Sysselsettingsdata, varebalansering Kostnadsbestemte priser	Produksjonsstatistikk for tjenesteyting Kostnadsbestemte priser
Offentlig, sosial og personlig tjenesteyting	Kvartalsvise regnskapstall, sysselsettingsdata Kostnadsbestemte priser	Offentlige regnskaper, produksjonsstatistikk for tjenesteyting, ulike sektor- og regnskapsoppgaver Kostnadsbestemte priser
<i>(ii) Sluttleveringsberegningene</i>		
Privat konsum - Varer	Detaljomssetningsindeksen, (verdi), Antall nyregistrerte biler elektrisitets- og petroleumsstatistikk (mengde)	Varehandelsstatistikk, (verdi) antall nyregistrerte biler elektrisitets- og petroleumsstatistikk (mengde)
- Tjenester	Varebalansering, Trend, produksjon, omsetning	Tjenesteproduksjon (tilgang)
- Priser	Konsumprisindeksen lønns- og kostnadsindekser	Konsumprisindeksen lønns- og kostnadsindekser
Offentlig konsum	Utsynet: tidligere budsjettanslag. Nå kvartalsvise statsregnskap og kommunetall fra KS. Mars: foreløpige regnskapstall	Offentlige regnskaper etter nasjonaløkonomisk gruppering. (bl.a. statens bevilgningsregnskap og kommune-regnskap)
Bruttoinvestering i fast realkapital	Kvartalsvis investeringsstatistikk, byggearealstatistikk, produksjon, nyregistrering (biler), Offentlige regnskaper	Offentlige regnskaper, næringsvise investeringsdata (se produksjonsberegningene), industristatistikk
Lagerendring	Indirekte beregninger	
Eksport og import	Utenrikshandelsstatistikk, valutastatistikk fra Norges Bank	Utenrikshandelsstatistikk, Skipsfartsstatistikk, valutastatistikk fra Norges Bank
<i>(iii) Beregningene av komponenter i bruttoproduktet</i>		
Lønnskostnader	Offentlige budsjetter, lønnsindekser og sysselsettingsdata	Offentlige regnskaper, regnskapsoppgaver, produksjonsstatistikk, lønnsindekser og sysselsettingsdata
Driftsresultat	Indirekte beregninger	
Kapitalslit	Indirekte beregninger på grunnlag av investeringstall og parametre som levetid mv.	
Indirekte skatter og subsidier	Offentlige budsjett- og regnskapstall, omsetning og satser Tidligere ble påløpte tall beregnet på grunnlag av avgiftssatser og nasjonalregnskapets varestrømmer	Offentlige regnskaper

Det endelige årsregnskapet bygger på det mest omfattende og spesifiserte statistikkgrunnlaget for nasjonalregnskapet. En viktig forskjell fra Novemberregnskapet er at endelig varehandelstatistikk og endelig industristatistikk til dette regnskapet blir innarbeidet på det mest detaljerte nivået.

(b) Forskjeller i beregningsopplegg

Fra og med regnskapsåret 1984 har Utsynsregnskapet vært basert på kvartalsregnskapet. Tilsvarende har vært tilfellet fra og med 1987 for Marsregnskapet. Kvartalsregnskapet beregnes på et betydelig mer aggregert nivå enn de ordinære årsregnskapene, med rundt 50 produksjonssektorer, 22 konsumgrupper, 7 investeringsarter og 54 varer. Tidligere ble Utsyns- og Marsregnskapene, som Novemberregnskapet, framkjørt på 3-sifret varenivå, dvs. 350 varer, og med rundt 190 produksjonssektorer, 100 konsumgrupper og 34 investeringsarter. Endelig regnskap blir beregnet på nasjonalregnskapets mest detaljerte nivå, (7-sifret varenivå) med hele 1750 varer.

En annen viktig forskjell mellom de forskjellige regnskapsversjonene er varebalanseringsopplegget. I Kvartalsregnskapet foregår dette helt automatisert. Regnskapet varebalanseres først i grunnlagsårets basis- og markedspriser for deretter å bli inflatert.

Novemberregnskapet og Endelig regnskap varebalanseres med nødvendige vurderinger og korrigeringer først i løpende priser for alle verdsett. Deretter blir de deflatert og balansert i basisårets priser for alle verdsettene.

Tidligere ble Utsyns- og Marsregnskapene først varebalansert i faste t-1 markedspriser, og i neste omgang inflatert og varebalansert i løpende markedspriser. Regnskapet i løpende priser ble så til

slutt dekomponert i de ulike verdsettene. Fastpristallene i de tidligere Utsyns- og Marsregnskapene ble presentert i basisårets priser, ved at tallene ble prisomregnet fra t-1 priser til basisårets priser. Denne prisomregningen ble foretatt på et noe mer aggregert nivå enn det regnskapet først ble utarbeidet på og medførte at regnskapet i faste priser ikke lenger var avstemt. En valgte å avstemme generaløkosirken på nytt ved å justere samlet lagerendring i faste priser.

(c) Reviderte regnskaper for foregående år

Kvartalsregnskapet og dermed Utsyns- og Marsregnskapet blir i dag beregnet med utgangspunkt i nivå og kryssløpsstruktur fra Novemberregnskapet i løpende priser for året før. De tidligere Utsyns- og Marsregnskapene ble også basert på Novemberregnskapet (for Utsynet av og til fortløpige utgaver). Tilsvarende er beregningsgrunnlaget for Novemberregnskapet de endelige regnskapstallene for året før. Fra 1984 og fram til 1987 var Marsregnskapet for året før beregningsgrunnlaget til Kvartals- og Utsynsregnskapet. Revisjoner i vekstratene fra f.eks. Marsregnskapet til Novemberregnskap for år t kan derfor delvis skyldes revisjonene fra Novemberregnskapet til Endelig regnskap for år t-1, gjennom endrede vekter.

(d) Endret grunnlag (basisår) for fastpristallene

Kvartalsregnskapet, og dermed Utsyns- og Marsregnskapet, utarbeides med løpende basisår. Fastpristallene i disse regnskapsversjonene utarbeides og presenteres i faste t-1 eller t-2 priser. Dette skyldes at SSB i forbindelse med løpende konjunk-

Tabell 2. Oversikt over basisår for fastpristall i de ulike regnskapsversjonene

Regnskapsår	Utsynsregnskap ¹	Marsregnskap ¹	Novemberregnskapet	Endelig regnskap
1972-1975	1970 priser	1970 priser	1970 priser	1970 priser
1976	1970 "	1970 "	1970 "	1975 "
1977	1970 "	1970 "	1975 "	1975 "
1978-1980	1975 "	1975 "	1975 "	1975 "
1981	1975 "	1975 "	1975 "	1980 "
1982	1975 "	1975 "	1980 "	1980 "
1983	1980 "	1980 "	1980 "	1980 "
1984	1983 "	1980 "	1980 "	1980 "
1985	1984 "	1980 "	1980 "	1984 "
1986	1985 "	1980 "	1984 "	1984 "
1987	1986 "	1986 "	1984 "	1986 "
1988	1986 "	1987 "	1987 "	

¹ Fram til 1984 avstemt på detaljert nivå i foregående års priser. Regnet om til basisårets priser på et mer aggregert nivå.

turovervåking har funnet det mest ønskelig å bruke et prisgrunnlag som i størst mulig utstrekning gir uttrykk for prisforholdene i beregningsåret. Derfor regnes både Kvartalsregnskapet og de fleste makroøkonomiske modellene i prissettet til det siste ordinære årsregnskapet. De tidligere Utsyns- og Marsregnskapene ble som nevnt utarbeidet i faste t-1 priser og regnet om til basisårets priser på et mer aggregert nivå.

Nasjonalregnskapet skiftet tidligere basisår hvert 4. eller 5. år. I forbindelse med publiseringen av Endelig regnskap for 1987 har en nå også for Novemberregnskapet og Endelig regnskap gått over til å skifte basisår hvert år, dvs. at alle fastpristall utarbeides i t-1 priser. Det nye opplegget innebærer at sammenhengende tidserier publiseres som kjedeindekser. Sammenkjedingen skjer ved at år-til-år vekstratene i t-1 priser multipliseres sammen, og skaleres til 100 i et valgt referanseår (1984). Dette gjøres med fri kjeding på alle aggregeringsnivåer, dvs. uavhengig av regnskaps- og aggregeringsammenhenger. Begrunnelsen for å gå over til årlig kjeding i stedet for skifte av basisår hvert 5. år, er blant annet hensynet til ajourført vektgrunnlag i aggregeringen av økonomiske pris- og volumdata. Omleggingen medfører at Mars-, November- og Endelig regnskap nå utarbeides med samme prisbasis (f.eks. 1989-tall i 1988-priser). For en nærmere redegjørelse for valg av basisår i nasjonalregnskapet viser det til Fløttum (1989) samt Statistisk sentralbyrå (1990).

Skifte av basisår innebærer ingen tallrevisjon i den forstand at ny informasjon anvendes. Vekstratene på regnskapets mest detaljerte nivå blir ikke berørt av basisårsskiftet. Skifte av basisår vil imidlertid berøre vekstratene på aggregert nivå ved at forskyvninger i de relative priser endrer de enkelte størrelsers andel av aggregatene og dermed vektene som de enkelte vekstratene blir veid sammen med. I de siste årene har vi sett at valg av basisår har gitt store utslag på endringstall for sentrale størrelser i norsk økonomi (se bl.a. Økonomiske analyser, nr. 2 - 1989). Variasjoner i oljepriser og utvinningstakt for olje og gass har vært sterkt medvirkende til dette.

Revisjoner av forløpige årsregnskaper. Historiske erfaringer

I det følgende skal jeg prøve å illustrere noen av de utslagene revisjonene av verdi- og volumvekstratene har gitt i et historisk perspektiv. Til å illustrere revisjonsutslagene av de mest typiske endringer i informasjonsgrunnlag og beregningsmetoder har jeg valgt ut følgende sentrale størrelser:

- *Bruttonasjonalproduktet*: Totalstørrelse som fanger opp den samlede effekt av de enkelte datarevisjonene. Volumtall kan være betydelig påvirket av basisårsskifte.

- *Privat konsum*: Viktig anvendelseskomponent. Detaljomsetningsindeksen (verdiindikator) er hovedkilde for de to første regnskapsversjonene. Denne byttes ut med henholdsvis foreløpig- og endelig varehandelsstatistikk til Novemberregnskapet og Endelig regnskap. Prismaterialet er i hovedsak det samme til alle regnskapsversjonene.

- *Offentlig konsum*: Utsynsregnskapet ble tidligere basert på budsjettanslag. Regnskapet er basert på kvartalsvise statsregnskap og tertialsvise kommuneregnskaper fra Kommunenes sentralforbund fra og med henholdsvis Utsynet for 1988 og 1989. Mars- og Novemberregnskapet er basert på foreløpig regnskapsstatistikk med verdiindikatorer. Fastpristall fremkommer ved deflatering i alle versjonene.

- *Bruttoinvesteringer i fast kapital*: Utsynsregnskapet og Marsregnskapet er basert på investerings tellingen for industrien, ellers dårlig informasjon. Stort sett benyttes verdiindikatorer. Novemberregnskapet og Endelig regnskap er basert på foreløpig og endelig industristatistikk og diverse sektorstatistikk med verdiindikatorer. Endelige tall kommer sent.

- *Eksport*: Viktige kilder som utenrikshandelstatistikk og valutastatistikk kommer tidlig. Fastpristall fremkommer ved deflatering og kan være sterkt påvirket av basisårsendringer. Generelt er prisoppgavene dårligere enn verdioppgavene.

- *Import*: Viktige kilder som utenrikshandelstatistikk og valutastatistikk kommer tidlig. Fastpristall fremkommer ved deflatering. Generelt er prisoppgavene dårligere enn verdioppgavene.

- *Bruttoprodukt i industrien*: Volumtall til Utsyns- og Marsregnskapet er basert på produksjonsindeksens materiale, mens verditall fremkommer ved å inflatere volumtallene med prisoppgaver fra utenrikshandelstatistikken og produsentprisindeksens materiale. Til disse regnskapsversjonene foreligger det ingen informasjon om vareinnsatsen. Verdital til Novemberregnskapet og Endelig regnskap er basert på henholdsvis foreløpig og endelig industristatistikk. Volumtall fremkommer i første omgang ved å deflatere med prisoppgaver fra utenrikshandelstatistikken og produsentprisindeksens materiale. De deflaterte verditalene for endel av næringene kan deretter bli justert noe mot produksjonsindeksens utvikling. Informasjon om endret varesammensetning av produksjon og vareinnsats foreligger først til Endelig regnskap.

Illustrasjonene dekker hovedsakelig perioden 1972-1987, en periode med tilnærmet full revisjonssyklus for alle år etter overgangen til nytt SNA fra og med Utsynsregnskapet for 1972. På grunn av omleggingen til nytt SNA ble det ikke utarbeidet noe Marsregnskap for dette året. For Marsregnskapet mangler i tillegg tall for bruttoproduktet i industrien i faste priser for 1977.

Ved to anledninger har det blitt gjennomført stør-

re føringsendringer i regnskapet som medfører at enkelte størrelser fra de ulike regnskapsversjonene ikke er sammenlingbare. Dette gjelder føringene av helseutgiftene og merverdiavgiften. Ved publiseringen av Nasjonalregnskap 1962-1978 høsten 1979 (Statistisk sentralbyrå 1979) ble folketrygdens andel av utgifter til helsepleie ved offentlige helseinstitusjoner klassifisert som offentlig konsum mot tidligere som privat konsum. Tallene tilbake til 1962 ble revidert i tråd med de nye definisjonene. Publikasjonen inneholdt endelige tall for 1976 og justerte November- og Marsregnskapstall for 1978 og 1977. For 1978 ble det for de fleste størrelser kun publisert verditall. Endelige tall for 1976 etter gammel definisjon ble publisert sammen med ordinære November- og Marsregnskapstall for 1977 og 1978 våren 1979. Føringsendringen var så betydelig at Utsynsregnskapstallene for privat og offentlig konsum for årene 1978 og 1977, samt verditallene for 1977 og fastpristallene for 1977 og 1978 fra Marsregnskapet ikke kan sammenlignes med de endelige tallene.

Tilsvarende medfører overgangen fra bruttoføring til nettoføring av merverdiavgiften fra og med Endelig regnskap for 1985 at tall for bruttoprodukt i industrien fra Utsynsregnskapet for årene 1985, 1986 og 1987, fra Marsregnskapet for årene 1985 og 1986, og fra Novemberregnskapet for 1986 ikke kan sammenlignes med de endelige tallene. Alle disse tallene er derfor blitt holdt utenfor ved sammenligningene nedenfor.

På grunn av føringsendringene vil ikke alle tallene fra Endelig regnskap gjengitt her, stemme med de tilsvarende tall i de senere nasjonalregnskapspublikasjonene.

I tråd med praksis ved lignende internasjonale studier (jfr. Clift B and S. Wells 1989) er hovedtrekkene beskrevet ved hjelp av følgende tre statistiske mål:

- Gjennomsnittlig avvik: $1/n \sum (F-E)$
- Gjennomsnittlig tallverdiavvik: $1/n \sum |F-E|$
- Standardavvik for revisjonene:

$$\sqrt{1/n \sum ((E-F) - (1/n \sum (E-F)))^2}$$

F og E står for vekst ifølge foreløpig og endelig regnskap.

Det gjennomsnittlige avviket gir uttrykk for estimeringsskjevheten, mens gjennomsnittlig tallverdiavvik er ett av flere alternative mål for anslagene fra de foreløpige regnskapers spredning rundt endelige regnskapstall. Alternativt kunne en her benyttet mål som varians (gjennomsnittlig kvadratavvik) eller standardavvik. Disse ulike målene vil imidlertid

gi omtrent samme bilde. Ved systematiske over- eller underestimeringer av vekstratene vil mål som tallverdiavvik eller varians rundt endelig regnskap gi liten informasjon om spredningen av anslagene. Spredningsmålet er derfor supplert med standardavviket til selve revisjonen.

I tillegg til disse målene er det tatt med en oppstilling av antall over- og underestimeringer, samt største revisjon i perioden.

For bruken av de foreløpige regnskapene kan det være vel så viktig å se hvorvidt disse har fanget opp endringene i utviklingen, som de rene tallmessige utslagene. Dette kan ikke leses ut av målene ovenfor. Det er derfor tatt med et sett av figurer som viser utviklingen i de enkelte størrelsene.

En bør også være oppmerksom på at vekstratene for enkelte av størrelsene kan svinge kraftig. Dette betyr at tallmessig store revisjoner ikke nødvendigvis er store sett i forhold til størrelsen på vekstraten. Relative avviksmål kunne derfor vært nyttige, men er utelatt da denne informasjonen lettere kan leses ut av de vedlagte figurer.

Ved tolkningen av revisjonsutslagene for volumvekstratene må en være oppmerksom på at disse kan være sterkt påvirket av skifte av basisår fra den ene regnskapsversjonen til den andre. Disse effektene er det ikke blitt gjort noe systematisk forsøk på skille ut fra de rene datarevisjonene. Ved å sammenligne revisjonene av verdi- og volumvekstratene for år med skifte av basisår kan en få en indikasjon på hvorvidt basisårsskiftet kan ha vært en viktig årsak til revisjonsutslaget.

Det vil ikke bli gjort noe forsøk på å gi noen systematisk gjennomgang av årsakene til de enkelte årlige revisjonene.

For mer detaljerte størrelser enn de som det her ses på er det grunn til å tro at usikkerheten i mange tilfeller vil være større.

Resultater av analysen

Systematisk undervurdering av privat konsum, offentlig konsum og BNP

Som det framgår av tabellene 3 til 6 har vekstratene for bruttonasjonalproduktet, privat konsum og offentlig konsum systematisk blitt undervurdert i de foreløpige regnskapsversjonene. Spesielt markert er dette for volumvekstratene, hvor bl.a. bruttonasjonalproduktet til Utsynsregnskapet har blitt overestimert i bare ett av i alt 16 år. I gjennomsnitt har volumvekstratene for bruttonasjonalproduktet til Utsynsregnskapet og Marsregnskapet blitt underestimert med 0,8 prosentpoeng. Revisjonene av bruttonasjonalproduktet fra Utsynsregnskapet varierer fra 0,3 til -1,7 prosentpoeng med et standardavvik på 0,6. Dette er ikke noe uventet resultat. En serie

lignende undersøkelser foretatt internasjonalt har vist at dette er vanlig i mange land (se bl.a. OECD 1989).

Det er en viss tendens til at verditallene er noe bedre enn volumtallene for alle regnskapsversjonene. Spesielt gjelder dette for eksport, import og offentlig konsum. Nå er prisinformasjonen relativt lik til alle regnskapene så dette må skyldes aggregeringsnivå for deflatering/inflatering kombinert med svak prisinformasjon for enkelte størrelser i de foreløpige regnskapene.

Novemberregnskapet klart bedre enn Utsynsregnskapet og Marsregnskapet

Mens Utsyns- og Marsregnskapet gjennomgående viser de samme avvik fra Endelig regnskap er avvikene mellom Novemberregnskapet og Endelig regnskap klart mindre. Dette gjelder både for verdi- og volumvekstratene. Spesielt markert er dette for verditallene for bruttoproduktet i industrien hvor gjennomsnittlige tallverdiavvik for Utsyns- og Marsregnskapet var på hele 4,7 og 4,4 prosentpoeng. Her står en tydelig ovenfor både et data- og et metodeproblem. Volumvekstratene for bruttoproduktet i industrien har gjennomgående blitt mindre revidert. Dette skyldes i stor grad at fastpristallene til Novemberregnskapet og Endelig regnskap tidvis er blitt justert eller kontrollert mot produksjonsindeksens utvikling.

Det makroøkonomiske bilde lite endret av revisjonene

På tross av både systematiske og relativt store revisjoner for mange av de sentrale størrelsene i nasjonalregnskapet, har det makroøkonomiske bilde i overraskende liten grad blitt endret fra de foreløpige til de endelige regnskapene.

Ser en på verdiutviklingen gjengitt i figur 1, 3, 5, 7, 9, 11 og 13, er bildet nesten identisk for samtlige størrelser. Et unntak er bruttoproduktet i industrien hvor Utsynsregnskapet og Marsregnskapet til dels gir et helt annet bilde av utviklingen enn Novemberregnskapet og Endelig regnskap.

Som det framgår av figur 2, 4, 6, 8, 10, 12 og 14 er bildet som ventet ikke like klart for volumutviklingen, men her må en være oppmerksom på effektene av basisårskifte som for enkelte størrelser har betydd mye.

De store revisjonene i 1985 av bruttoinvesteringene i fast kapital fra Marsregnskapet og Novemberregnskapet til Endelig regnskap på henholdsvis -8,0 og -7,1 prosentpoeng kan i stor grad tilskrives skifte av basisår fra 1980 i disse to regnskapene til 1984 i Endelig regnskap. Ved fremleggelsen av

Marsregnskapet for 1985 ble det gjort en analyse av revisjonen fra Utsynsregnskapet (Statistisk sentralbyrå 1986b). Denne konkluderte med at skifte av basisår fra 1984 i Utsynsregnskapet til 1980 i Marsregnskapet isolert sett ville redusere veksten for investeringer ialt (inkl. lagerinvesteringer) med 8,2 prosentpoeng. Basisårseffekten var særlig knyttet til investeringene i oljevirksomhet og utenriks sjøfart.

Basisårsskifte er også hovedårsaken til den store revisjonen av eksportveksten i 1985 på 3,1 og 3,8 prosentpoeng fra henholdsvis Mars- og Novemberregnskapet til Endelig regnskap. Analysen av revisjonene ved framleggelsen av Marsregnskapet for 1985 konkluderte med at basisårsskiftet isolert sett bidro med en økning av eksportveksten på 4,0 prosentpoeng. Revisjonen av eksportveksten for 1987 fra Novemberregnskapet på 2,3 prosentpoeng kan i sin helhet tilskrives skifte av basisår fra 1984 i Novemberregnskapet til 1986 i Endelig regnskap (jfr. Statistisk sentralbyrå 1989b), mens revisjonen av Utsynsregnskapet for samme år skyldes nye anslag på prisveksten for skipsfartens bruttofrakter (jfr. Statistisk sentralbyrå 1988b).

Som det fremgår av figur 12 er importutviklingen helt sammenfallende i de foreløpige og endelige regnskaper. Unntaket er Utsynsregnskapet for 1984 som viste en importvekst på 1,6 prosent mot 9,5 prosent i Endelig regnskap. Ut fra den analysen av revisjonene som ble gitt ved fremleggelsen av Marsregnskapet for 1984 (Statistisk sentralbyrå 1985) kan anslagsvis 2,3 prosentpoeng av revisjonen tilskrives basisårsskifte.

For offentlig konsum i faste priser er ikke utviklingen ifølge de ulike regnskapsversjonene like sammenfallende, men det er verdt å merke seg at på tross av betydelig og systematisk undervurdering av volumveksten både i Utsynsregnskapet og Marsregnskapet er vendepunktene rimelig godt fanget opp. Verditalle avviket i betydelig mindre grad fra Endelig regnskap enn fastpristallene, noe som indikerer at en har problemer med deflateringen og prisanslagene. Anslagene for lønnsveksten i offentlig sektor er en sannsynlig årsakskandidat. Novemberregnskapstallene er gjennomgående relativt sammenfallende med utviklingen ifølge Endelig regnskap. Et viktig unntak er her 1986 hvor Novemberregnskapet viste en økning i konsumveksten fra 3,3 prosent i 1985 til 4,5 prosent i 1986, mens Endelig regnskap viste en nedgang i veksttakten til 2,3 prosent i 1986. Hele revisjonen fra Novemberregnskapet til Endelig regnskap skyldes reviderte prisindekser, samt ny informasjon om varesammensettingen av militært konsum innarbeidet til Endelig regnskap for 1985 og 1986 (jfr. Statistisk sentralbyrå 1989b).

Oppsummering og konklusjon

Analysen har vist at de foreløpige regnskapstallene for sentrale størrelser i norsk økonomi er beheftet med relativt store og systematiske feil. På tross av dette er hovedtrekkene i det makroøkonomiske bildet relativt lite endret fra de foreløpige til de endelige regnskapene. De foreløpige regnskapstallene gir således verdifull informasjon for den løpende politikutformingen selv om informasjonsgrunnlaget ikke er godt nok for forsøk på finstyring av den økonomiske utviklingen.

De store og systematiske avvikene indikerer at det vil kunne være rom for store forbedringer av kvaliteten på de foreløpige tallene. Dette gjelder først og fremst gjennom utvidelser og forbedringer av den løpende kortidsstatistikken. Til hjelp i nasjonalregnskapsberegningene har vi et internasjonalt høyt anerkjent og metodisk avansert opplegg med detaljert og kryssløpsintegret årsregnskap tilpasset detaljert primærdata. Sammenlignet med an-

dre land har vi også et velutviklet kvartalsregnskap tilpasset den kortidsstatistikk som foreligger og med systematisk utnyttelse av kryssløpsinformasjonene fra de mer detaljerte årsregnskapene. Så lenge vi ønsker at de foreløpige regnskapene skal avspeile den til en hver tid foreliggende kortidsstatistikk er det derfor sannsynligvis lite å hente på bedringer av nasjonalregnskapsmetodikken utover å raffinere metoder og kildebruk enkelte steder.

Gjennom systematiske korreksjoner av beregningsresultatene ut fra historisk avvik bør imidlertid revisjonene kunne bli betydelig mindre. En slik systematisk overprøving av kortidsstatistikken vil bryte med den tradisjonelle holdning som til nå har preget nasjonalregnskapsarbeidet, og vil lett bli svært ressurskrevende. Hvorvidt sentrale brukere av regnskapstallene ønsker slike "forventede endelige tall" løsrevet fra kortidsstatistikken gjenstår å se. Her er det nødvendig med tilbakemelding fra brukerne.

Tabell 3 Volumvekstrater. Avvik for perioden 1972-1987 fra Endelig regnskap. Gjennomsnitt og standardavvik. Prosentpoeng.

	Utsynsregnskapet			Marsregnskapet ³			Novemberregnskapet		
	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik
BNP	-0,8	0,9	0,6	-0,8	0,9	0,7	-0,2	0,5	0,7
Privat konsum ¹	-0,9	1,0	0,9	-0,7	0,9	0,8	-0,2	0,4	0,7
Offentlig konsum ¹	-1,2	1,3	1,1	-0,9	1,1	1,2	-0,2	0,7	0,9
Brutto investering i fast kapital	-0,9	2,4	2,9	-0,5	2,4	3,1	-0,9	1,8	2,4
Eksport	-0,4	1,5	1,9	-0,8	1,7	2,1	0,2	0,8	1,3
Import	0,1	1,9	2,7	0,1	1,1	1,4	0,2	0,4	0,6
Bruttoprodukt i industri ²	-0,3	1,3	1,7	-0,3	1,2	1,5	-0,2	0,9	1,3

1) Utenom 1977 og 1978 for Utsyns- og Marsregnskapet.

2) Omfatter 1972-1984 for Utsynsregnskapet, 1973-1976, 1978-1984, 1987 for Marsregnskapet og 1972-1984, 1986, 1987 for Novemberregnskapet.

3) Fra og med 1973

Tabell 4 Volumvekstrater. Avvik for perioden 1972-1987 fra Endelig regnskap.

	Utsynsregnskapet			Marsregnskapet ³			Novemberregnskapet					
	største rev.	antall avvik		største rev.	antall avvik		største rev.	antall avvik				
		>0	=0		<0	>0		=0	<0	>0	=0	<0
BNP	-1,7	1		15	-1,9	2		13	1,4	4	3	9
Privat konsum ¹	-2,7	2	1	11	-2,5	3		10	-2,2	6	2	8
Off. konsum ¹	-3,0	2		12	-2,9	3	1	9	2,3	5		11
Brutto investering i fast kapital	-6,5	5		11	-8,0	7		8	-7,1	5	1	10
Eksport	-3,5	6	1	9	-3,7	3		12	3,8	9	1	6
Import	-7,9	9		7	-3,3	8		7	-1,3	9	3	4
Bruttoprodukt i industri ²	-3,5	5		8	-3,1	5	1	6	-3,1	6	1	8

¹ Utenom 1977 og 1978 for Utsyns- og Marsregnskapet.

² Omfatter 1972-1984 for Utsynsregnskapet, 1973-1976, 1978-1984, 1987 for Marsregnskapet og 1972-1984, 1986, 1987 for Novemberregnskapet.

³ Fra og med 1973.

Tabell 5. Verdivekstrater. Avvik for perioden 1972-1987 fra Endelig regnskap. Gjennomsnitt og standardavvik. Prosentpoeng.

	Utsynsregnskapet			Marsregnskapet ³			Novemberregnskapet		
	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik	gj. snitt	gj. tall-verdi	st. avvik
BNP	-0,6	0,8	0,8	-0,4	0,6	0,6	-0,3	0,5	0,5
Privat konsum ¹	-0,9	1,1	1,1	-0,7	0,9	1,0	-0,3	0,5	0,6
Off. konsum ¹	-0,6	1,0	1,2	-0,4	0,7	1,0	0,1	0,2	0,2
Brutto investering i fast kapital	-1,4	2,0	1,8	-0,7	1,6	1,7	-0,7	1,3	1,5
Eksport	-0,3	0,6	0,8	0,1	0,6	0,9	0,0	0,1	0,2
Import	-0,1	1,1	1,3	0,3	0,8	0,9	0,0	0,3	0,4
Bruttoprodukt i industri ²	1,3	4,7	5,3	0,6	4,4	5,1	-1,3	1,9	2,0

¹ Utenom 1977 og 1978 for Utsynsregnskapet. Utenom 1977 for Marsregnskapet.

² Omfatter 1972-1984 for Utsynsregnskapet, 1973-1984, 1987 for Marsregnskapet og 1972-1984, 1986, 1987 for Novemberregnskapet.

³ Fra og med 1973.

Tabell 6 Verdivekstrater. Avvik for perioden 1972-1987 fra Endelig regnskap.

	Utsynsregnskapet			Marsregnskapet ³				Novemberregnskapet				
	største rev.	antall avvik			største rev.	antall avvik			største rev.	antall avvik		
		>0	=0	<0		>0	=0	<0		>0	=0	<0
BNP	-1,9	5		11	-1,6	5		10	-1,2	6		10
Privat konsum ¹	-2,7	2		12	-2,9	4	1	9	-1,9	5	2	9
Off. konsum ¹	-3,1	3	1	10	-3,0	4		10	0,7	10	3	3
Brutto investering i fast kapital	-4,0	3		13	-3,0	6		9	-4,1	5		11
Eksport	-1,7	5		11	2,9	9		6	-0,5	3	9	4
Import	-2,5	8		8	1,9	9		6	1,0	8	3	5
Bruttoprodukt i industri ²	9,2	7	1	5	-8,3	7		6	-5,3	4		11

¹ Utenom 1977 og 1978 for Utsynsregnskapet. Utenom 1977 for Marsregnskapet.

² Omfatter 1972-1984 for Utsynsregnskapet, 1973-1984, 1987 for Marsregnskapet og 1972-1984, 1986, 1987 for Novemberregnskapet.

³ Fra og med 1973

Referanser:

Clift, Barbara and Stewart Wells (1989): Reliability of estimates in the National Accounts. Paper til International Association for Research in Income and Wealth, Twenty - first general conference, West Germany 1989.

Fløttum, Erling (1980): Nasjonalregnskapet i Norge. System og beregningsmetoder. Samfunnsøkonomiske studier nr. 45. Statistisk sentralbyrå.

Fløttum, Erling (1988): Det norske nasjonalregnskapet i internasjonal sammenheng. Økonomiske analyser nr. 2-1988. Statistisk sentralbyrå.

Fløttum, Erling (1989): Basisår i nasjonalregnskapet. Økonomiske analyser nr.3 - 1989. Statistisk sentralbyrå.

Fløttum, Erling (1990): Måling av produksjonsveksten i industrien - ulike begreper, datakilder og verdsetningsprinsipper illustrert med tall for 1980-årene. Økonomiske analyser nr.3 - 1990. Statistisk sentralbyrå.

Glejser, H. and P. Schavey (1974): Analysis of Revisions of National Accounts Data for 40 Countries. The Review of Income and Wealth, Series 20, 1974.

Harildstad, Anders og Solheim, Leiv (1989): Nye metoder for detaljomsetningsindeksen. Økonomiske analyser nr. 8 - 1989. Statistisk sentralbyrå.

Kenny, P. B (1987): Revisions to Quarterly Estimates of GDP. Economic Trends no 406, August 1987.

Lomas, Eric (1988): Rebasings the National Accounts: The reason and likely effects. Economic Trends no. 413, March 1988.

Lützel, Heinrich (1989): The impact of GDP revisions on growth rates - an international comparison. Paper til International Association for Research in Income and Wealth, Twenty - first general conference, West Germany 1989.

Mork, Knut Anton (1987): Aint't behavin': Forecast Errors and Measurement Errors in Early GNP Estimates. Journal of Business & Economic Statistics, April 1987, vol. 5, No. 2.

Mæhle, Nils Øyvind (1988): Det norske kvartalsvise nasjonalregnskapet. Upublisert notat til møte i nordisk utvalg for nasjonalregnskap (NUNA) Stockholm 1988. Statistisk sentralbyrå.

Olsen, Hilde (1986a): Kvartalsvis nasjonalregnskap - foreløpige erfaringer. Økonomiske analyser nr. 2 - 1986. Statistisk sentralbyrå.

Olsen, Hilde (1986b): Dokumentasjon av enkelte bakgrunnsarbeider for det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Interne notater 86/2, Statistisk sentralbyrå.

Olsen, Hilde, Morten Reymert og Pål Ulla (1985): Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 20. Kvartalsvis nasjonalregnskap. Dokumentasjon av beregningsopplegget. Rapporter 85/9, Statistisk sentralbyrå.

OECD (1979): Quarterly National Accounts. A Report on Sources and Methods Used in OECD Countries.

OECD (1988): Reability of Quarterly National Accounts. Room document no. 3. Meeting of National Accounts Experts, May 1988.

OECD (1989): Annual revision to Quarterly National Accounts. Paper til Meeting of National Accounts Experts, June 1989.

Young, Allan (1974): Reability of Quarterly National Income and Product Accounts of The United States, 1947 - 1971. The Rewiew of Income and Wealth, Series 20, 1974.

Statistisk sentralbyrå (1978): Nasjonalregnskap 1967 - 1977. Norges offisielle statistikk A 969.

Statistisk sentralbyrå (1979): Nasjonalregnskap 1962 - 1978. Norges offisielle statistikk B 48.

Statistisk sentralbyrå (1984a): Reviderte nasjonalregnskapstall for 1983. I Konjunkturtendensene Mai 1984.

Statistisk sentralbyrå (1984b): Analyse av revisjonene i nasjonalregnskapet. I Konjunkturtendensene Mai 1984.

Statistisk sentralbyrå (1984c): Kvartalsvist nasjonalregnskap for Norge: Presentasjon av beregningsgrunnlaget. I Konjunkturtendensene November 1984.

Statistisk sentralbyrå (1985): Nasjonalregnskap 1984. Økonomiske analyser nr.4 - 1985.

Statistisk sentralbyrå (1986a): Nasjonalregnskap 1975 - 1985. Norges offisielle statistikk B 629.

Statistisk sentralbyrå (1986b): Nasjonalregnskap - reviderte tall 1983 - 1985. Økonomiske analyser nr.5 - 1986.

Statistisk sentralbyrå (1987): Reviderte nasjonalregnskapstall Økonomiske analyser nr.4 - 1987.

Statistisk sentralbyrå (1988a): Reviderte nasjonalregnskapstall for 1985 og 1986. Økonomiske analyser nr.3 - 1988.

Statistisk sentralbyrå (1988b): Reviderte nasjonalregnskapstall for 1987. Økonomiske analyser nr.4 - 1988.

Statistisk sentralbyrå (1989a): Nasjonalregnskapsstatistikk 1987. Norges offisielle statistikk B 878.

Statistisk sentralbyrå (1989b): Reviderte nasjonalregnskapstall for 1986 og 1987. Økonomiske analyser nr.2 - 1989.

Statistisk sentralbyrå (1989c): Reviderte nasjonalregnskapstall for 1988. Økonomiske analyser nr.3 - 1989.

Statistisk sentralbyrå (1990): Revidert nasjonalregnskapsstatistikk for 1987 og 1988. Økonomiske analyser nr.3 - 1990.

Vedlegg

Figur 1. Bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Vekstrater

Figur 2. Bruttonasjonalprodukt. Faste priser. Vekstrater

Figur 3. Privat konsum. Løpende priser. Vekstrater

Figur 4. Privat konsum. Faste priser. Vekstrater

Figur 5. Offentlig konsum. Løpende priser. Vekstrater

Figur 6. Offentlig konsum. Faste priser. Vekstrater

Figur 7. Bruttoinvesteringer i fast kapital. Løpende priser. Vekstrater

Figur 8. Bruttoinvesteringer i fast kapital. Faste priser. Vekstrater

Figur 9. Eksport. Løpende priser. Vekstrater

Figur 10. Eksport. Faste priser. Vekstrater

Figur 11. Import. Løpende priser. Vekstrater

Figur 12. Import. Faste priser. Vekstrater

Figur 13. Bruttoprodukt i industri. Løpende priser. Vekstrater

Figur 14. Bruttoprodukt i industri. Faste priser. Vekstrater

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

Tabell 2. Privat konsum. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

Tabell 3. Offentlig konsum. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

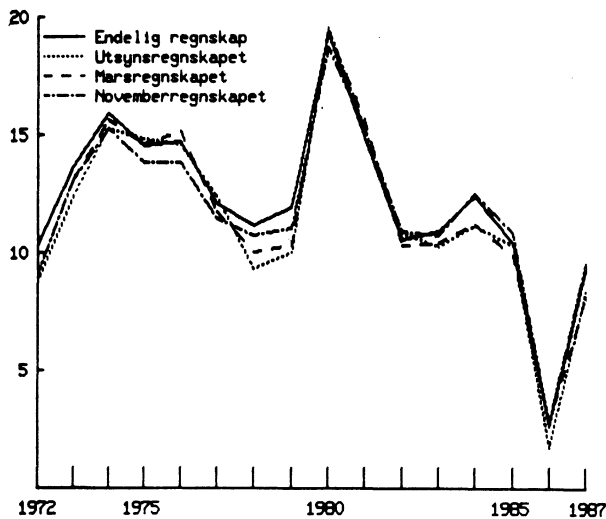
Tabell 4. Bruttoinvesteringer i fast kapital. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

Tabell 5. Eksport. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

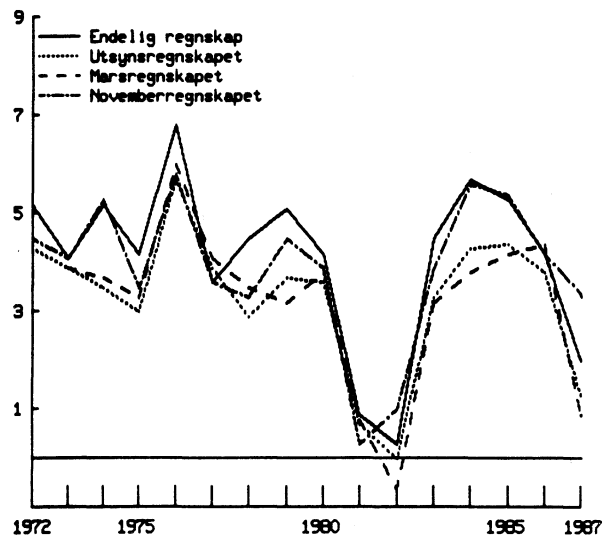
Tabell 6. Import. Årlige verdi- og volumendringer i prosent.

Tabell 7. Bruttoprodukt i industri. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

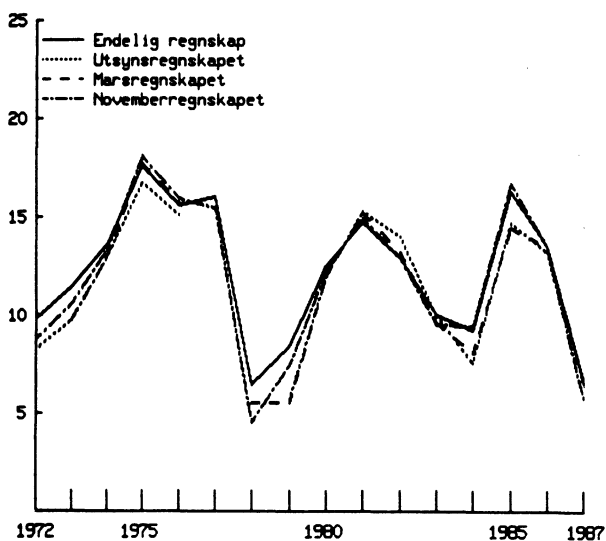
FIGUR 1. BRUTTONASJONALPRODUKT
Løpende priser. Vekstrater

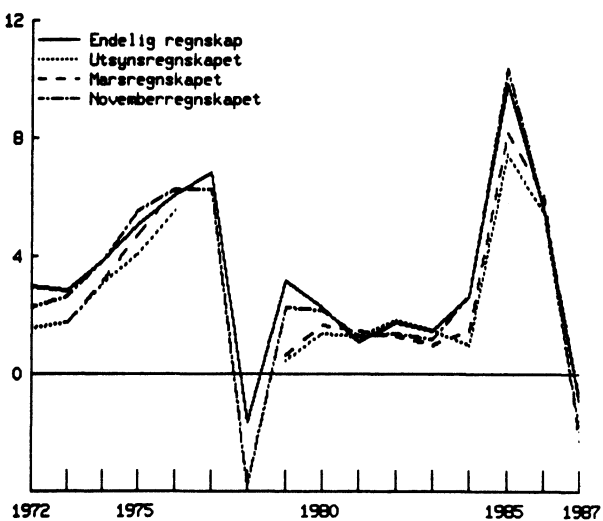
FIGUR 2. BRUTTONASJONALPRODUKT
Faste priser. Vekstrater

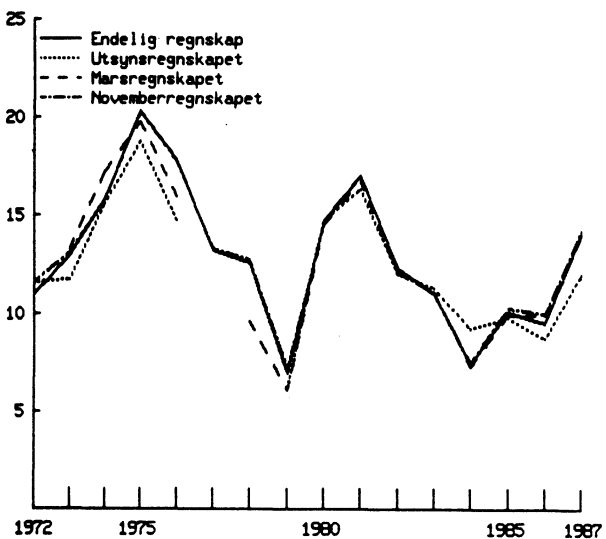
FIGUR 3. PRIVAT KONSUM
Løpende priser. Vekstrater

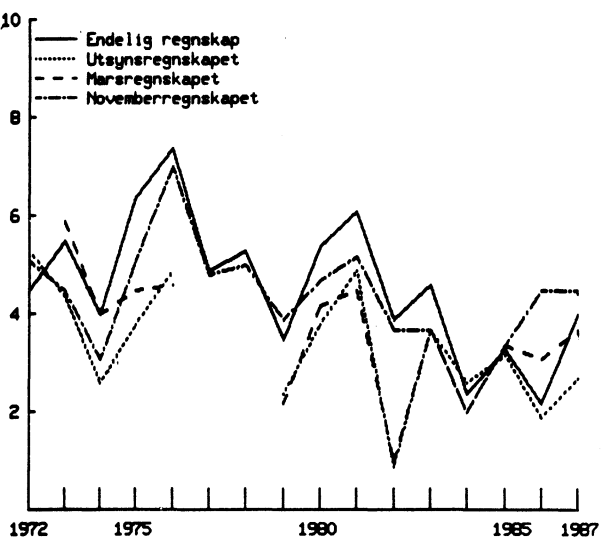
FIGUR 4. PRIVAT KONSUM
Faste priser. Vekstrater

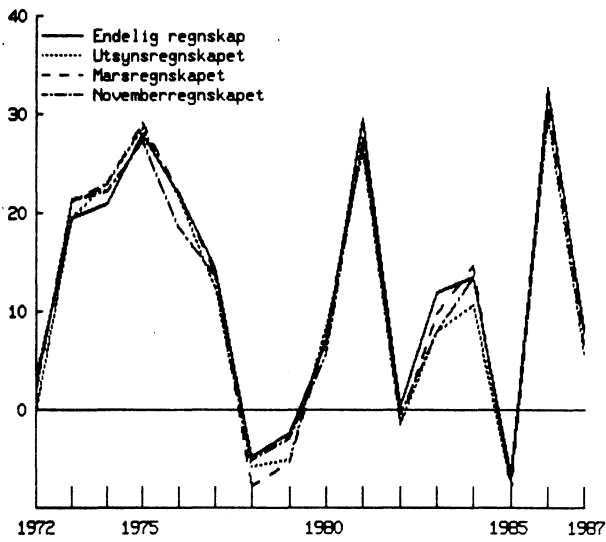
FIGUR 5. OFFENTLIG KONSUM
Løpende priser. Vekstrater

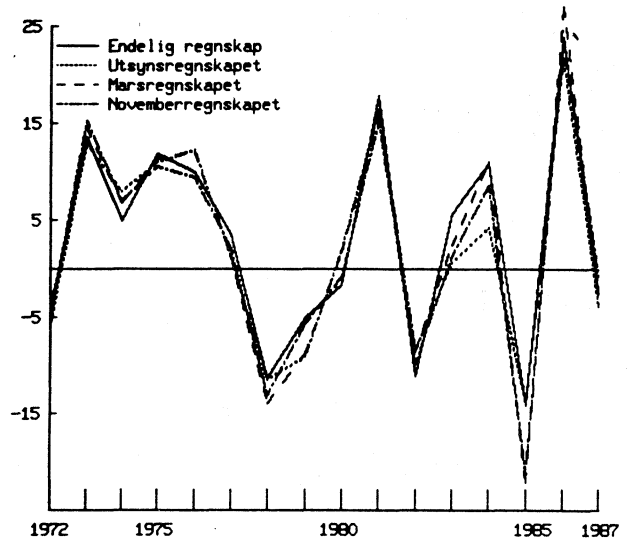
FIGUR 6. OFFENTLIG KONSUM
Faste priser. Vekstrater

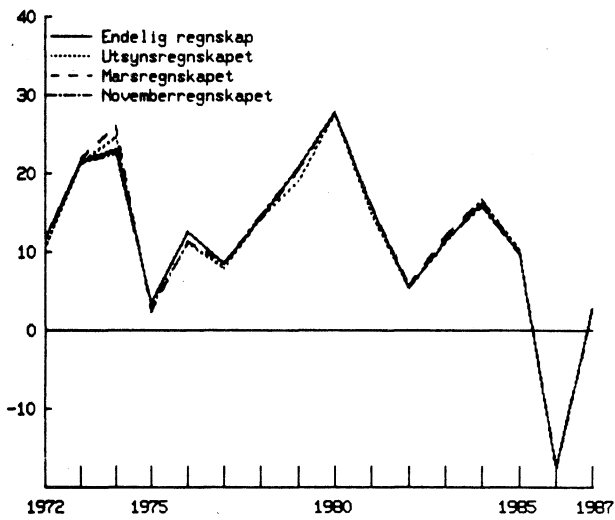
FIGUR 7. BRUTTOINVESTERINGER I FAST KAPITAL
Løpende priser. Vekstrater

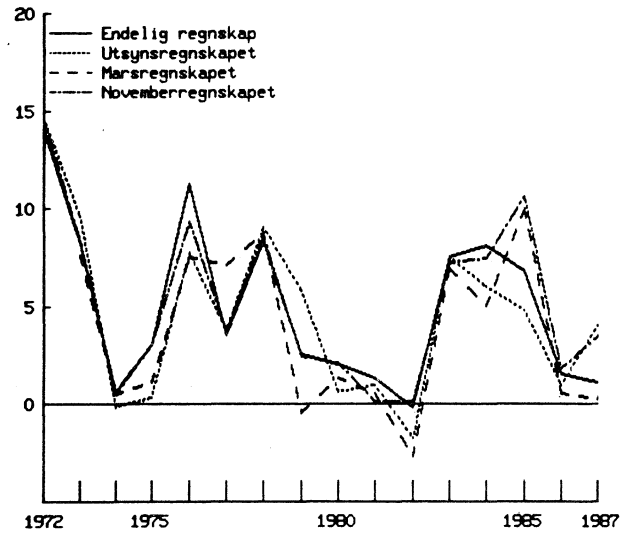
FIGUR 8. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL
Faste priser. Vekstrater

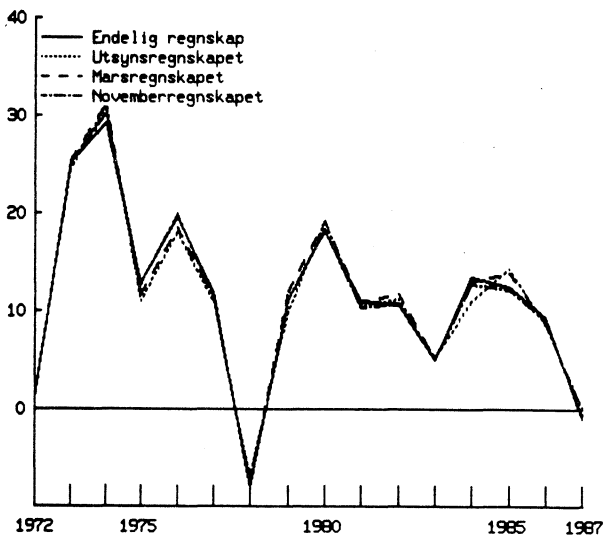
FIGUR 9. EKSPORT
Løpende priser. Vekstrater

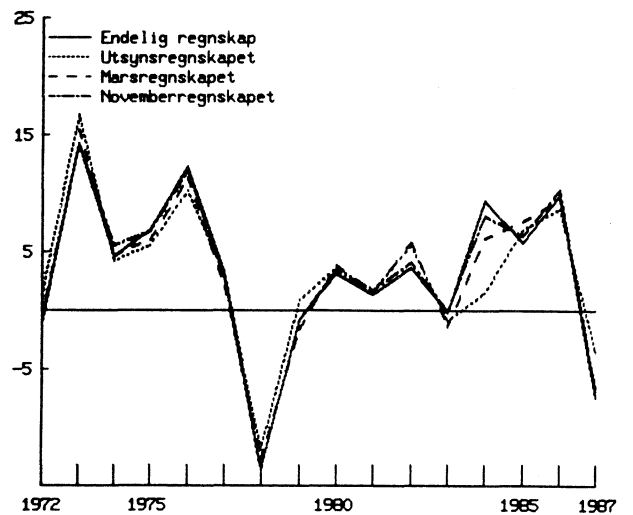
FIGUR 10. EKSPORT
Faste priser. Vekstrater

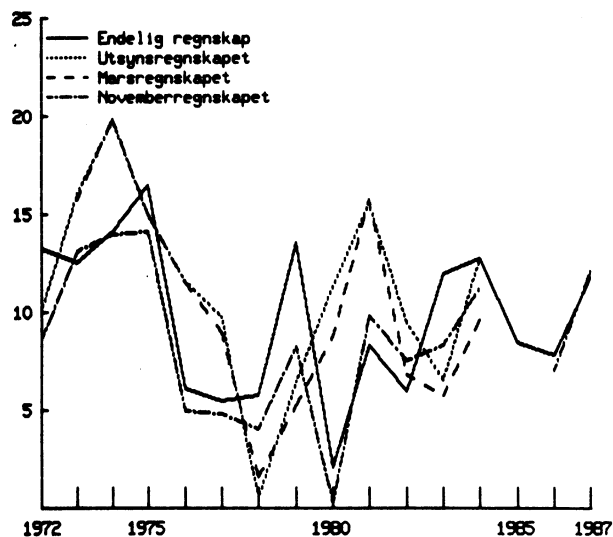
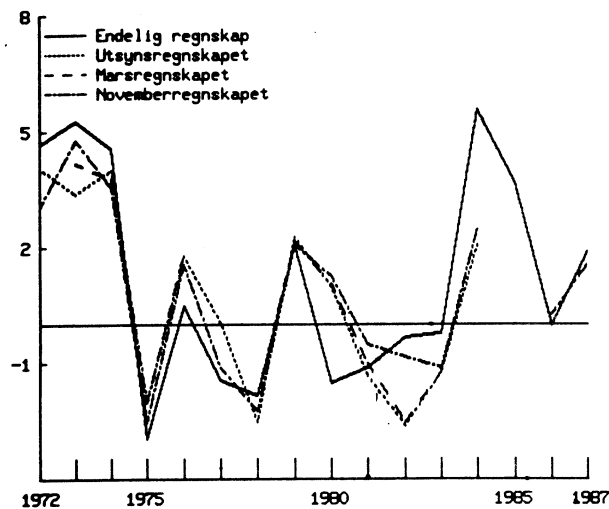

FIGUR 11. IMPORT
Løpende priser. Vekstrater

FIGUR 12. IMPORT
Faste priser. Vekstrater

FIGUR 13. BRUTTOPRODUKT I INDUSTRIEN
Løpende priser. VekstraterFIGUR 14. BRUTTOPRODUKT I INDUSTRIEN
Faste priser. Vekstrater

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsynsregnskapet	Marsregnskapet	Novemberregnskapet	Endelig regnskap	Utsynsregnskapet	Marsregnskapet	Novemberregnskapet	Endelig regnskap
1972	8,9	..	9,2	10,4	4,3	..	4,5	5,2
1973	12,5	13,2	13,2	13,7	3,9	3,7	4,1	4,1
1974	15,3	15,7	15,3	16,0	3,5	3,7	5,3	5,2
1975	14,9	14,7	14,3	14,6	3,0	3,3	3,5	4,2
1976	14,7	15,2	13,9	14,8	5,7	6,0	5,8	6,8
1977	12,5	11,8	11,5	12,2	3,9	4,1	3,6	3,6
1978	9,4	10,1	10,8	11,2	2,9	3,5	3,3	4,5
1979	10,1	10,4	11,1	12,0	3,7	3,2	4,5	5,1
1980	19,6	19,5	18,8	19,4	3,6	3,8	3,9	4,2
1981	15,3	15,7	15,3	15,0	0,7	0,8	0,3	0,9
1982	10,9	10,4	11,0	10,6	0,0	-0,6	1,0	0,3
1983	10,5	10,5	10,8	11,0	3,3	3,2	3,9	4,6
1984	11,2	11,3	12,6	12,5	4,3	3,8	5,6	5,7
1985	10,4	10,0	10,9	10,5	4,4	4,2	5,4	5,3
1986	1,8	2,8	2,9	2,7	3,8	4,4	4,2	4,2
1987	8,4	8,2	9,6	9,3	1,3	0,9	3,4	2,0

Tabell 2. Privat konsum 1). Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	8,3	..	8,8	9,9	1,6	..	2,3	3,0
1973	9,8	9,9	10,7	11,5	1,8	1,9	2,7	2,9
1974	13,0	13,0	13,4	13,7	3,1	3,2	3,9	3,9
1975	16,8	17,8	18,2	17,7	4,1	4,8	5,6	5,1
1976	15,2	15,8	16,0	15,7	5,6	6,3	6,3	6,1
1977	15,5	16,1	6,3	6,9
1978	..	5,6	4,6	6,5	-3,8	-1,6
1979	5,8	5,6	7,5	8,5	0,5	0,7	2,3	3,2
1980	12,1	12,0	12,3	12,6	1,4	1,7	2,2	2,3
1981	15,4	15,3	15,0	14,8	1,3	1,5	1,3	1,1
1982	14,1	13,3	13,0	13,0	1,9	1,3	1,4	1,8
1983	10,0	9,7	9,6	10,1	1,5	1,0	1,2	1,5
1984	7,7	8,2	9,5	9,3	1,0	1,5	2,7	2,7
1985	14,1	14,5	16,8	16,4	7,5	8,2	10,4	9,9
1986	13,3	13,6	13,6	13,6	5,5	6,1	5,7	5,6
1987	5,9	5,8	6,7	6,9	-1,9	-2,2	-0,8	-1,0

1) Inkl. folketrygdens andel av utgifter til helsepleie ved offentlige helseinstitusjoner fram til 1976.

Tabell 3. Offentlig konsum 1). Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	11,7	..	11,7	11,0	5,3	..	5,1	4,5
1973	11,8	13,4	13,3	13,0	4,4	5,9	4,5	5,5
1974	15,7	17,3	16,0	15,9	2,6	4,0	3,1	4,0
1975	18,8	19,8	20,3	20,4	3,8	4,5	5,1	6,4
1976	14,8	16,0	17,8	17,9	4,9	4,6	7,0	7,4
1977	13,4	13,3	4,8	4,9
1978	..	9,7	12,8	12,7	5,0	5,3
1979	6,3	6,2	7,3	7,0	2,4	2,2	3,9	3,5
1980	14,8	14,6	14,7	14,8	3,8	4,2	4,7	5,4
1981	16,4	16,8	17,1	17,1	4,9	4,5	5,2	6,1
1982	12,1	12,2	12,4	12,4	0,9	1,0	3,7	3,9
1983	11,4	11,2	11,1	11,1	3,7	3,7	3,7	4,6
1984	9,3	7,4	7,6	7,5	2,6	2,0	2,0	2,4
1985	9,9	10,0	10,4	10,2	3,2	3,4	3,4	3,3
1986	8,8	10,0	10,1	9,6	1,9	3,1	4,5	2,2
1987	12,1	14,0	14,3	14,2	2,7	3,7	4,5	4,0

1) Inkl. folketrygdens andel av utgifter til helsepleie ved offentlige helseinstitusjoner fra og med 1977.

Tabell 4. Bruttoinvestering i fast kapital. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	0,1	..	2,2	3,5	-5,7	..	-4,6	-4,1
1973	19,6	21,3	21,5	19,7	12,9	14,6	15,3	13,6
1974	23,2	23,0	22,4	21,0	8,0	6,9	7,1	5,1
1975	28,6	29,2	27,4	28,1	11,0	11,5	10,7	11,9
1976	21,8	22,2	18,7	22,1	12,3	12,1	9,5	10,1
1977	12,5	14,1	13,8	14,6	1,2	1,3	2,2	3,6
1978	-5,6	-7,6	-5,0	-4,7	-11,4	-13,8	-12,9	-11,2
1979	-5,0	-5,2	-2,8	-2,2	-9,0	-8,7	-5,5	-5,0
1980	8,7	7,7	5,9	7,0	2,2	1,9	-0,7	-1,5
1981	26,3	27,3	27,6	29,7	16,5	16,3	15,3	17,9
1982	-1,4	-1,2	-0,2	0,5	-8,2	-8,4	-9,7	-11,0
1983	8,1	9,9	8,0	12,1	0,8	2,7	1,5	5,8
1984	10,8	14,8	13,7	13,6	4,4	11,1	8,7	10,9
1985	-7,5	-8,2	-7,3	-6,4	-13,8	-21,9	-21,0	-13,9
1986	29,9	30,5	32,8	32,3	21,8	27,0	23,9	23,9
1987	5,9	6,9	8,5	8,1	-3,7	-2,4	-0,5	-2,1

Tabell 5. Eksport. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	10,6	..	11,9	11,9	14,7	..	14,6	14,1
1973	21,6	22,0	21,6	21,7	9,7	7,7	8,4	8,3
1974	24,7	26,1	22,8	23,2	-0,1	0,5	0,5	0,7
1975	3,1	2,6	3,6	3,6	0,4	1,2	3,1	3,1
1976	11,4	11,5	12,8	12,8	7,8	7,6	9,4	11,3
1977	8,2	8,9	8,7	8,7	3,9	7,2	3,8	3,6
1978	14,3	14,2	14,8	14,4	9,1	8,8	8,7	8,4
1979	19,2	20,6	20,9	20,9	5,9	-0,4	2,5	2,6
1980	27,8	28,0	28,0	27,9	0,7	1,4	2,2	2,1
1981	15,1	16,1	15,9	15,9	1,0	0,6	0,2	1,4
1982	5,7	6,0	5,6	5,6	-1,7	-2,6	0,2	-0,1
1983	11,4	12,2	11,7	11,5	7,6	7,0	7,3	7,6
1984	16,3	16,9	15,9	16,4	6,1	5,1	7,5	8,2
1985	10,5	10,2	10,0	10,0	4,9	10,0	10,7	6,9
1986	-17,1	-17,6	-17,4	-17,4	1,0	0,6	1,9	1,6
1987	3,1	2,6	2,8	2,9	4,1	0,3	3,5	1,2

Tabell 6. Import. Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	1,7	..	1,5	1,4	1,5	..	-0,3	-1,0
1973	24,7	25,5	25,4	25,4	16,8	15,5	14,4	14,4
1974	31,0	31,3	30,4	29,4	4,3	4,8	5,6	4,7
1975	11,2	11,9	13,3	13,1	5,7	6,1	6,9	7,0
1976	18,2	18,7	20,0	19,8	10,3	11,4	12,0	12,3
1977	11,0	11,6	11,4	12,0	3,0	2,2	2,8	3,4
1978	-6,6	-7,3	-7,7	-7,9	-11,7	-12,5	-13,5	-13,5
1979	10,1	12,2	11,3	11,3	1,0	-1,5	-0,7	-0,7
1980	19,3	19,4	18,5	18,4	3,7	4,0	3,6	3,3
1981	10,6	11,1	10,5	11,2	1,9	1,7	1,9	1,5
1982	11,3	11,9	10,9	10,8	5,6	5,9	4,2	3,7
1983	5,4	5,4	5,2	5,2	-0,8	-1,2	0,1	0,0
1984	11,2	13,2	12,9	13,7	1,6	6,2	8,2	9,5
1985	14,5	14,0	12,4	12,6	7,0	7,7	6,5	5,9
1986	8,8	8,9	9,2	9,5	8,8	9,6	10,4	9,9
1987	0,3	-0,3	-0,5	-0,8	-3,4	-6,7	-6,6	-7,3

Tabell 7. Bruttoprodukt i industrien 1). Årlige verdi- og volumendringer i prosent

	Prosentvis verdiendring fra året før				Prosentvis volumendring fra året før			
	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap	Utsyns- regnskapet	Mars- regnskapet	November- regnskapet	Endelig regnskap
1972	10,2	..	8,7	13,3	4,1	..	3,1	4,7
1973	16,1	15,8	13,2	12,6	3,4	4,2	4,8	5,3
1974	19,8	19,9	14,0	14,2	4,0	3,8	3,6	4,6
1975	15,0	15,0	14,2	16,5	-2,0	-2,0	-2,5	-2,9
1976	11,7	11,6	5,0	6,2	1,8	1,9	1,6	0,5
1977	9,8	9,0	4,9	5,5	0,1	..	-1,1	-1,4
1978	0,6	1,7	4,1	5,8	-2,5	-1,8	-2,2	-1,8
1979	6,5	5,3	8,3	13,6	2,3	2,2	2,1	2,1
1980	11,4	8,8	0,3	2,2	1,0	1,1	1,3	-1,5
1981	15,6	15,8	9,9	8,4	-1,3	-1,0	-0,5	-1,1
1982	9,5	7,0	7,6	6,0	-2,6	-2,5	-0,8	-0,3
1983	6,6	5,8	8,4	12,0	-1,2	-1,2	-1,1	-0,2
1984	12,8	9,7	11,3	12,8	2,1	2,5	2,5	5,6
1985	8,7	3,7
1986	7,1	7,9	0,3	0,0
1987	..	10,6	12,2	11,8	..	1,3	1,6	1,9

1) Inkl. merverdiavgift til og med 1984. Ekskl. merverdiavgift fra og med 1985. Tall for Endelig regnskap før 1985 er ikke sammenlignbare med de siste publiserte tall.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold	Side
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	1*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	1*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	1*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	2*
Tabell B5: Ordreserver - industri	2*
Tabell B6: Lagerbeholdning	3*
Tabell B7: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning	3*
Tabell B8: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	4*
Tabell B9: Boligbygging	4*
Tabell B10: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	4*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	4*
Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	5*
Tabell B13: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	5*
Tabell B14: Timefortjeneste	6*
Tabell B15: Konsumprisindeksen	6*
Tabell B16: Engrospriser	6*
Tabell B17: Utenrikshandel - verditall	7*
Tabell B18: Utenrikshandel - indekser	7*
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	8*
Produksjonsindeksen	8*
Ordreindeksen - industri	9*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	10*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	10*
Arbeidsledighet og sysselsetting	11*
Antatte og utførte investeringer i industrien	11*
Lager	11*
Detaljomsetning mv.	11*
Lønninger	12*
Konsum- og engrospriser	12*
Utenrikshandel	12*
C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND	
Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt	13*
Tabell C2: Privat konsum	13*
Tabell C3: Offentlig konsum	13*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital	14*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester	14*
Tabell C6: Import av varer og tjenester	14*
D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET	
Tabell D1: Sverige	15*
Tabell D2: Danmark	15*
Tabell D3: Storbritannia	15*
Tabell D4: Forbundsrepublikken Tyskland	15*
Tabell D5: Frankrike	16*
Tabell D6: USA	16*
Tabell D7: Japan	16*

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1985	1986	1987	1988	1989	-----1990-----					
						Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Råolje	3.2	3.5	4.1	4.7	6.2	6.9	6.7	7.0	6.6	6.1	6.0
Naturgass	2.2	2.3	2.4	2.5	2.7	2.9	2.1	2.1	2.0	1.9	2.2

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1985	1986	1987	1988	1989	-----1990-----					
						Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	107	108	110	111	113	112	113	115	114	116	116
Bergverksdrift 1)	115	124	116	112	120	121	118	126	117	121	128
Industri	105	107	108	107	108	105	110	107	107	110	110
Kraftforsyning	118	111	119	125	136	136	145	143	141	144	144
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	118	119	123	125	128	128	129	129	129	130	132
Konsum	104	104	106	107	109	106	112	113	111	111	111
Investering 2)	174	175	175	166	166	162	173	162	168	170	167
Vareinnsats i bygg og anlegg	104	109	110	105	102	98	102	100	97	103	100
Vareinnsats ellers	94	94	96	97	100	98	101	102	101	102	102

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 18.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1987	1988	1989	-----1990-----					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Industri ialt	1.7	-1.1	0.5	4.8	1.1	1.7	-2.9	1.5	1.3
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	1.3	-1.7	0.2	0.6	-2.1	-3.1	-9.6	-6.5	-5.7
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-7.4	-15.2	-11.8	9.1	-0.4	1.0	-5.2	6.6	1.2
Trevarer	-1.7	-4.4	-3.0	4.1	-2.4	-1.8	-9.4	-0.1	-1.9
Treforedling	-1.0	1.3	6.5	5.4	-1.1	0.2	-4.7	2.0	-0.8
Grafisk produksjon og forlagsv.	2.0	1.2	0.2	0.7	-0.8	0.3	-5.9	-2.5	-1.9
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	5.2	-1.1	4.4	15.8	14.8	14.3	12.4	11.3	10.2
Mineralske produkter	3.0	-5.7	-9.4	-0.4	-4.1	0.0	-6.2	-0.2	-2.1
Jern, stål og ferrolegeringer	-4.7	6.2	-1.4	-5.0	-8.1	-2.3	-2.3	-0.8	0.2
Ikke-jernholdige metaller	11.7	9.4	3.5	0.5	-1.9	-1.7	-3.3	-1.3	1.4
Metallvarer	0.0	-3.2	-2.3	3.8	-1.4	-0.5	-6.5	1.3	0.3
Maskiner	1.0	-5.3	-0.7	2.8	0.1	0.3	-3.9	1.3	2.7
Elektriske apparater og materiell	6.3	2.8	3.4	5.1	-1.4	-1.6	-5.9	1.0	1.3
Transportmidler	-2.8	-2.9	1.6	7.0	2.3	2.6	-4.0	0.5	-1.4
Tekn. og vitensk. instr. mv.	-1.0	-1.6	2.0	8.7	4.3	3.6	2.1	9.9	11.1
Industriproduksjon ellers	-7.5	-2.8	-6.7	7.8	1.7	3.1	-6.1	2.7	4.0

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B4: ORDRETLIGANG - INDUSTRI

Ordretligang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	1989	-----1988-----			-----1989-----				--1990--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretligang i alt	210	221	227	231	222	224	230	237	212	233	241	222	207
For eksport	219	240	251	273	227	241	275	273	255	268	295	254	260
Fra hjemmemarkedet	199	196	194	173	219	189	191	170	155	175	190	161	137
Produksjon av metaller:													
Ordretligang i alt	220	253	350	394	333	342	424	443	442	357	333	326	339
For eksport	227	274	380	436	361	366	465	482	494	398	369	362	376
Fra hjemmemarkedet	193	181	250	253	244	259	293	308	273	217	214	201	220
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretligang i alt	203	216	220	215	218	216	228	230	203	228	196	220	208
For eksport	224	263	283	337	309	250	318	407	298	332	312	362	338
Fra hjemmemarkedet	194	197	194	165	189	188	194	163	173	171	152	166	164

TABELL B5: ORDERRESERVER - INDUSTRI

Orderreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	1989	-----1988-----			-----1989-----				--1990--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Orderreserver i alt	228	207	189	187	177	157	214	207	175	173	194	184	147
For eksport	186	177	183	194	158	134	238	215	177	179	207	188	147
Fra hjemmemarkedet	282	245	197	179	201	186	185	197	174	165	179	178	146
Produksjon av metaller:													
Orderreserver i alt	116	137	212	283	188	206	269	315	284	271	262	267	252
For eksport	127	164	251	334	221	238	316	372	337	320	307	316	291
Fra hjemmemarkedet	85	65	109	150	103	121	144	167	147	144	144	140	151
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Orderreserver i alt	249	257	255	253	270	251	246	262	258	256	236	250	240
For eksport	305	335	363	443	359	363	366	449	443	442	437	483	478
Fra hjemmemarkedet	225	224	209	172	233	204	195	181	178	177	150	151	137

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B6: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Volumindekser. 1982=100.

	1986	1987	1988	1989	-----1988-----			-----1989-----				--1990--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv

Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	86	83	77	75	79	76	74	74	74	78	74	76	78
Importerte varer:													
Lager i alt	89	81	75	59	81	72	70	65	59	56	57	62	66
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	95	96	90	95	91	90	87	93	95	102	92	95	97
For eksport	67	64	56	59	55	56	56	54	56	61	63	59	57
Industri:													
Lager i alt	80	77	72	74	75	69	70	72	75	74	74	75	79
Lager av egne produkter	79	78	72	75	75	67	69	71	76	75	77	76	75
Lager av råstoffer	84	77	72	72	77	71	71	75	74	71	66	73	89
Lager etter vare:													
Jern og stål	79	71	66	65	68	66	64	65	68	64	61	59	61
Andre uedle metaller	60	54	43	46	47	41	45	38	43	48	54	44	45
Tre- og treforedl.prod.	75	74	83	76	92	81	77	80	81	74	67	78	82

TABELL B7: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av månedene.

	1986	1987	1988	1989	-----1988-----			-----1989-----				--1990--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv

Leting:													
I alt	1684	1238	1040	1251	879	952	1275	704	1178	1435	1686	1016	1289
Undersøkellesboringer	1155	692	645	864	606	570	842	454	828	941	1232	718	916
Generelle undersøkelser	129	142	134	114	137	158	184	76	99	91	189	35	109
Felt eval. og - undersøkk	234	261	115	103	-10	104	101	13	74	261	62	49	131
Adm. og andre kostnader	166	145	147	171	146	120	148	160	177	143	204	213	132
Feltutbygging:													
I alt	5458	5256	4914	5579	5047	4788	6415	4306	4809	5217	7982	4919	5067
Varer	3085	2587	2014	2436	1918	2128	3225	2329	2461	1902	3052	2258	2644
Tjenester	2048	2338	2587	2866	2876	2257	2834	1676	2206	3072	4508	2310	2172
Produksjonsboring	325	330	313	277	253	402	355	300	143	243	422	351	251
Felt i drift:													
I alt	578	1435	934	803	993	1152	887	632	920	860	801	770	999
Varer	125	294	177	85	148	233	193	96	88	48	107	97	188
Tjenester	168	860	209	120	192	254	178	98	145	106	132	90	214
Produksjonsboring	285	281	548	598	653	665	516	438	687	705	562	584	597

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B8: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	-----1989-----				-----1990-----			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Utførte	3620	2713	NA	2883	2806	2703	2461	2534	2543
Antatte	3762	3219	2918	3446	3516	2988	2926	2950	2770	3039	2913

TABELL B9: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	-----1990-----					
				Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Boliger satt igang	2.4	2.3	2.1	2.0	2.1	1.5	1.5	1.3	1.2
Boliger under arbeid	31.8	32.1	28.9	27.2	27.4	26.9	26.2	25.1	24.0
Boliger fullført	2.4	2.5	2.3	2.3	2.3	1.8	2.1	2.5	2.7

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks.1) 1988=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	1988	1989	-----1990-----					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Omsetning ialt	110	116	110	100	98	100	103	97	103	98	100

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for
desember 1988

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1987	1988	1989	-----1990-----					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Omsetning i alt	-5.5	-9.0	-1.7	3.0	1.1	2.1	-0.0	1.3	..
Detaljomsättning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	-2.6	-3.1	0.4	-0.3	-0.7	0.9	1.2	0.6	..
Bekledning og tekstilvarer	-12.1	-12.5	-0.2	11.7	13.7	14.6	9.8	13.0	..
Møbler og innbo	-5.0	-8.6	-1.0	5.7	5.2	6.7	1.2	3.0	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	2.6	-0.4	-4.2	-1.2	-4.4	-2.1	-5.7	-7.1	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	-9.5	0.6	-6.0	14.4	16.2	14.0	11.0	14.7	..
Motorkjøretøyer og bensin	-8.8	-17.5	-4.7	2.9	-2.0	-1.4	-4.5	-1.2	..
Reg. nye personbiler	-32.5	-40.8	-19.1	30.5	18.7	20.6	11.1	18.2	11.2

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer. 2)

	1986	1987	1988	1989	----1988----			-----1989-----			--1990--		
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	24	25	33	45	28	38	40	47	45	44	42	50	44
Menn	18	21	36	61	37	37	44	61	58	65	60	74	68
Totalt	42	45	70	106	65	75	84	108	104	109	101	124	112

Tallet på sysselsatte 1) 2086 2126 2114 2049 2126 2124 2080 2051 2068 2054 2022 2008 2039

1) F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

2) Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B13: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1987	1988	1989	-----1990-----							
				Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.		
Sesongjusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	32.4	49.3	82.9	91.1	89.8	98.8	108.3	103.6	89.5		
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	32.4	49.3	82.9	91.5	84.8	94.5	104.9	104.4	86.8		
Herav: Permitterte 1000 pers.	4.6	9.4	17.4	19.2	15.4	13.2	13.1	13.9	12.7		
Ledige plasser 1000 pers.	12.4	8.7	6.9	7.7	8.5	6.6	5.1	6.5	5.1		
Arbeidsløshetsprosenten 1)	1.5	2.3	3.8	4.2	3.9	4.4	4.9	4.8	4.0		
Arb.løse/led.plasser	2.7	7.0	14.5	11.9	10.0	14.3	20.4	16.0	17.0		

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

TABELL B14: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1987	1988	1989	----1988----		-----1989-----		---1990---			
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Industri, kvinner	67.8	72.0	76.4	72.3	73.0	73.5	76.9	77.2	78.2	78.2	79.2
Industri, menn	81.0	85.4	89.5	85.6	85.8	86.5	91.0	90.0	90.4	90.7	92.5
Bygge- og anl., menn	94.8	100.0	100.9	99.0	101.0	98.4	102.4	101.5	101.2	98.6	101.5

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B15: KONSUMPRISINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1987	1988	1989	-----1990-----					
				Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Ialt	8.7	6.7	4.6	4.5	4.0	3.9	3.6	3.6	3.8
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	7.6	6.3	2.7	4.0	3.1	2.9	3.5	3.3	3.3
Drikkevarer og tobakk	10.5	6.8	5.1	6.8	6.8	6.7	7.2	7.3	7.3
Klær og skotøy	8.9	5.8	3.1	2.4	2.0	2.0	1.7	1.9	2.5
Bolig, lys og brensel	7.4	8.3	6.1	6.9	6.8	6.5	6.0	5.8	5.9
Møbler og husholdningsartikler	8.4	5.9	3.6	2.8	2.9	2.7	2.6	2.3	2.2
Helsepleie	5.5	3.6	4.3	4.7	5.0	4.2	4.1	13.9	12.8
Reiser og transport	11.4	6.7	5.3	3.5	2.0	2.1	1.7	1.1	1.9
Fritidssysler og utdanning	8.1	6.4	4.5	5.0	5.1	5.0	5.0	4.9	4.8
Andre varer og tjenester	8.2	6.2	4.4	3.4	3.6	3.6	2.1	2.5	2.4
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	9.1	6.0	2.1	5.9	5.5	4.9	5.5	5.1	4.4
Andre norskproduserte konsumvarer	8.5	6.9	4.7	5.8	4.5	4.2	3.9	3.9	4.7
Importerte konsumvarer	9.2	5.6	2.9	1.8	1.3	1.5	1.5	1.4	1.6
Husleie	6.0	7.9	7.6	7.1	7.1	7.1	6.4	6.4	6.4
Andre tjenester	9.4	7.1	5.7	3.9	4.0	3.8	3.1	3.6	3.2

TABELL B16: ENGROSPRISER

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1987	1988	1989	-----1990-----					
				Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Ialt	6.0	5.3	5.5	3.5	2.7	2.0	1.9	2.2	3.0
Matvarer og levende dyr	4.2	3.7	3.4	4.7	4.8	4.7	4.5	5.0	4.0
Drikkevarer og tobakk	9.9	5.3	4.1	4.2	4.5	4.7	5.2	5.2	5.3
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	4.8	12.9	10.8	1.9	0.8	-2.2	-1.8	-2.2	-2.8
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	6.9	1.9	8.9	8.7	4.7	1.2	1.3	2.3	9.3
Dyre- og plantefett, voks	-0.7	10.1	3.1	2.4	2.6	2.5	1.1	1.2	1.8
Kjemikalier	4.6	7.7	6.5	-1.9	-2.6	-2.6	-2.8	-2.4	-2.1
Bearbeidde varer etter materiale	6.5	6.8	5.2	1.7	1.4	1.1	1.0	1.0	0.9
Maskiner og transportmidler	6.8	4.7	3.7	2.7	2.6	2.5	2.7	2.6	2.5
Forskjellige ferdigvarer	7.5	6.5	3.9	2.2	1.9	2.6	2.7	2.5	2.5

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	1988	1989	-----1990-----					
						Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Eksport 1)	6.2	5.8	6.5	7.8	8.9	8.6	9.8	8.9	9.6	8.8	9.3
Import 2)	10.7	12.2	12.1	11.5	11.5	12.3	12.5	14.8	11.3	12.7	12.3
Import 3)	10.5	12.0	11.8	11.4	11.4	12.1	12.2	14.7	11.2	12.7	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B18: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartals-tallene for det samme året.

	1986	1987	1988	1989	-----1988-----			-----1989-----				--1990--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	89	96	103	110	100	103	103	102	110	111	115	115	124
Importvolum 2)	114	110	102	95	104	98	92	92	98	96	95	102	108
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	85	89	99	106	98	102	104	108	107	107	104	102	99
Importpriser 2)	94	97	100	106	98	102	104	103	105	107	108	107	106

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

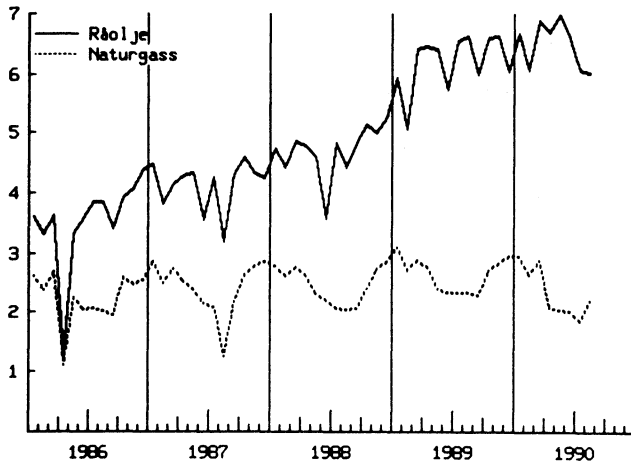
MERKNAD TIL TABELL B2.

2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

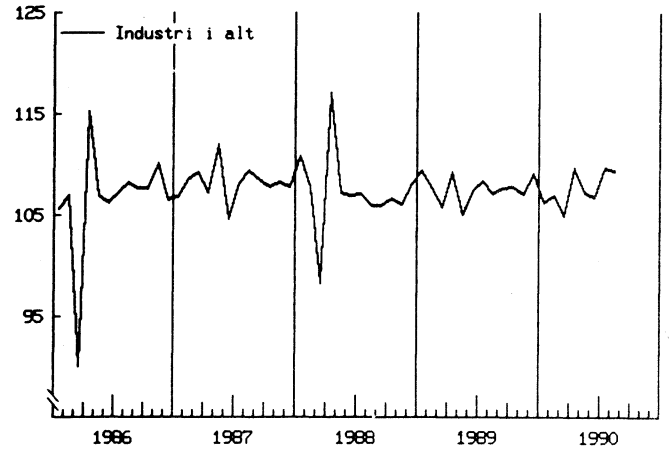
OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

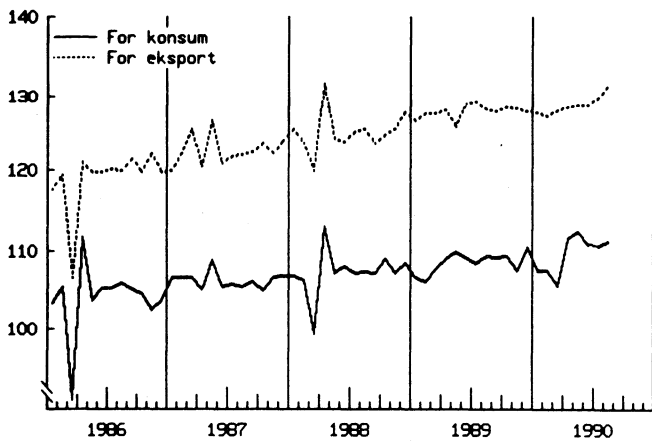
PRODUKSJONSINDEKS

Sesongjustert. 1980=100

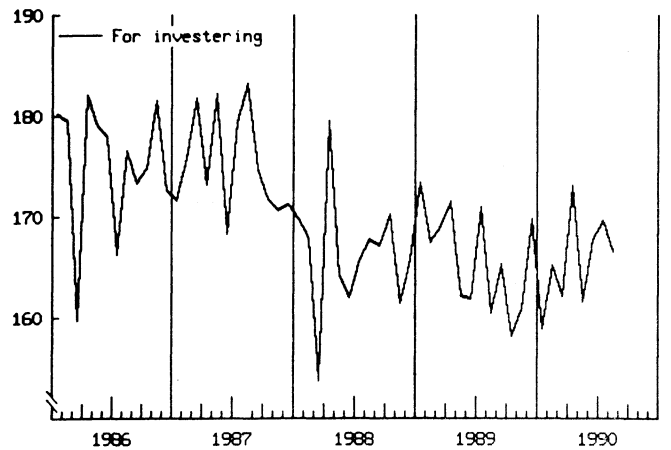
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

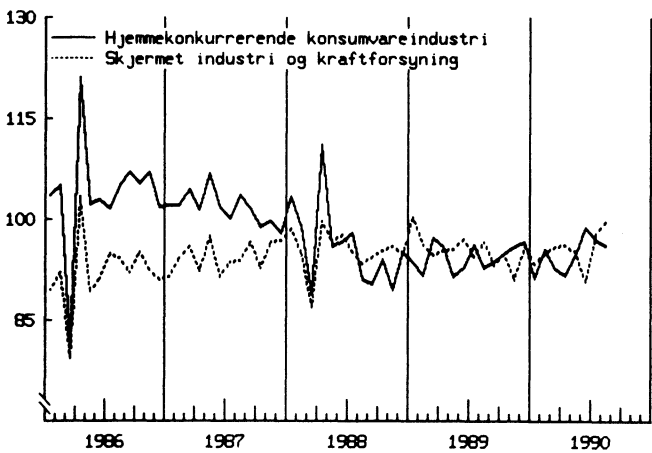
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

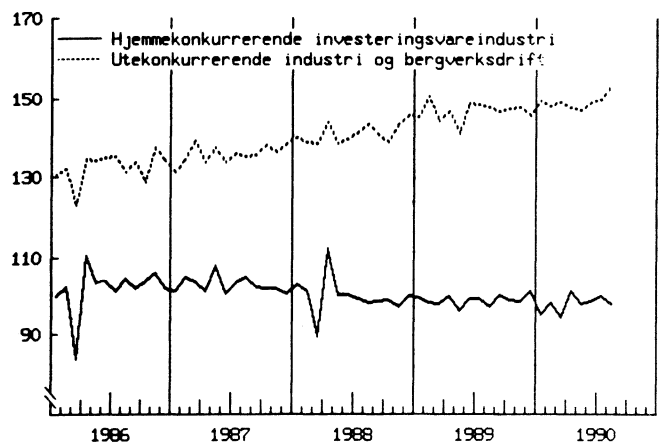
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

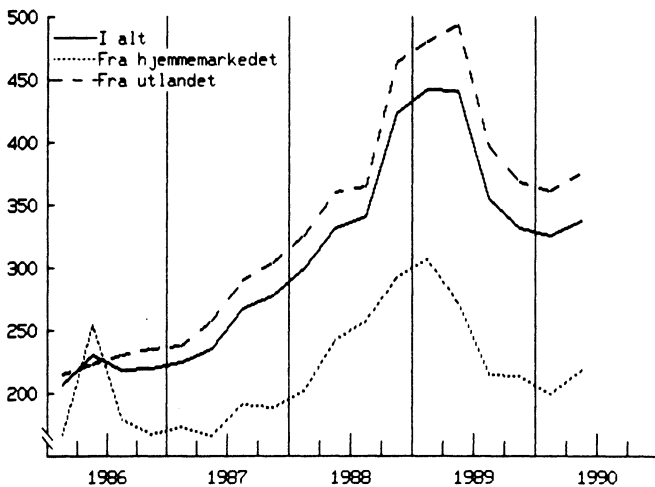

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ORDRETILGANG

Metaller.

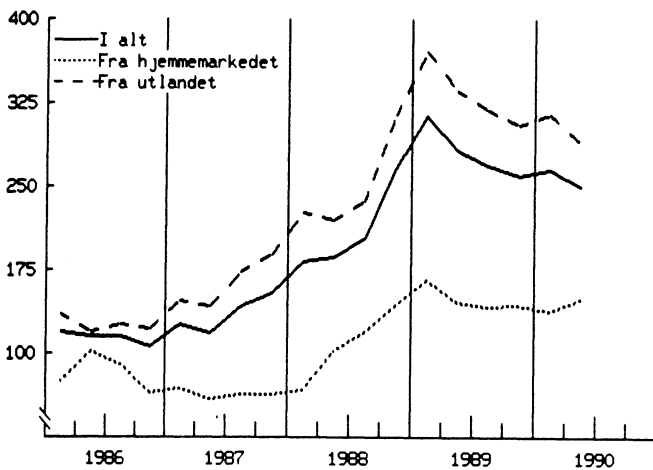
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Metaller

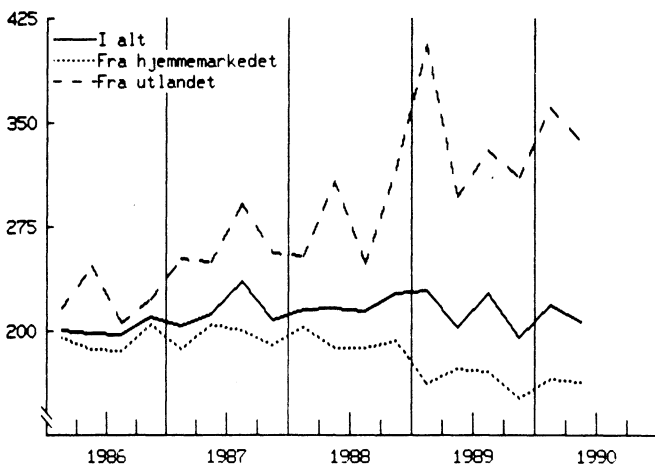
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

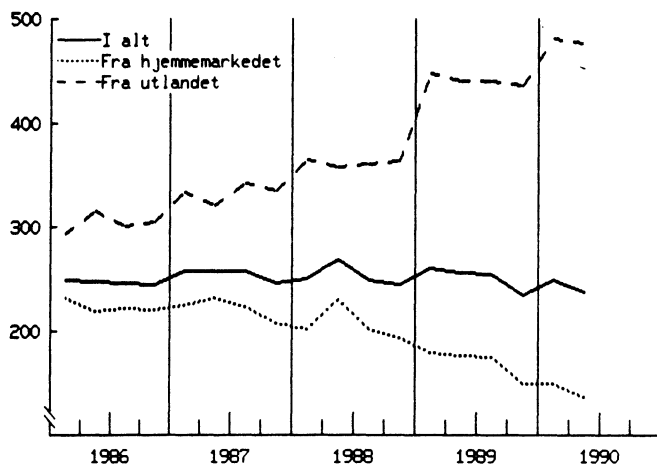
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

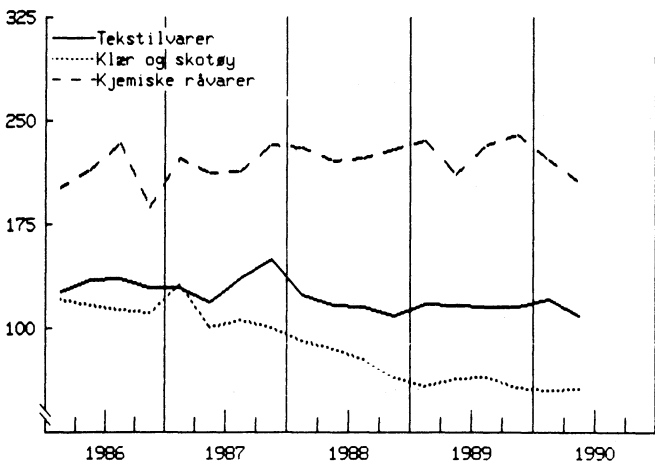
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.

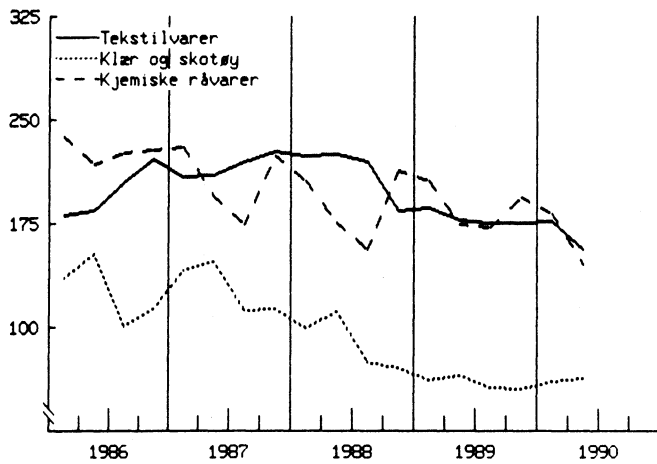
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

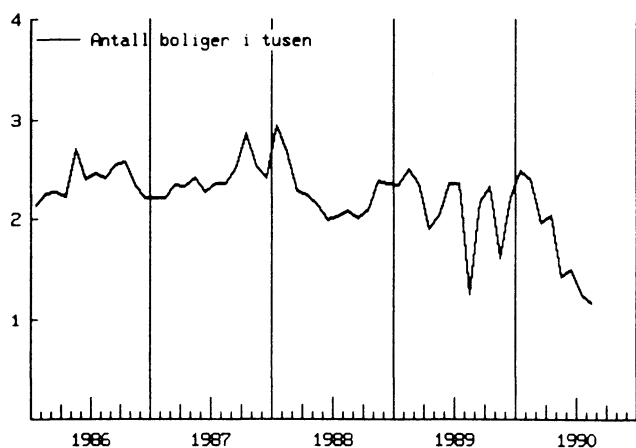
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer

Ujustert verdiindeks. 1976=100

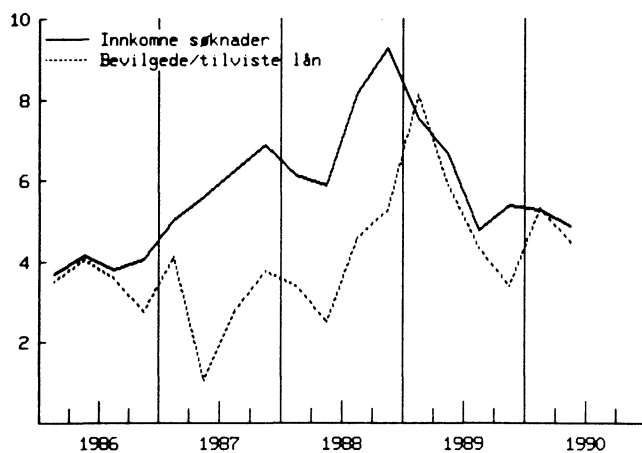

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

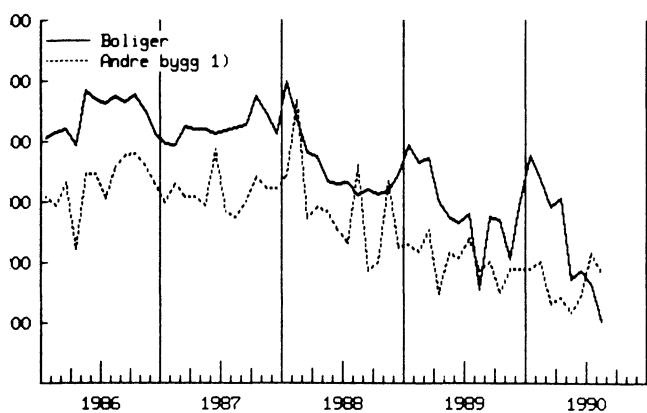
BYGG
boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000.
Sesongjustert.

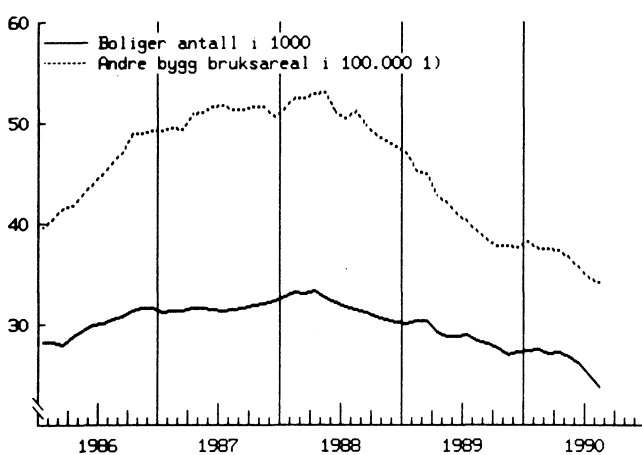

BYGG SATT I GANG
bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

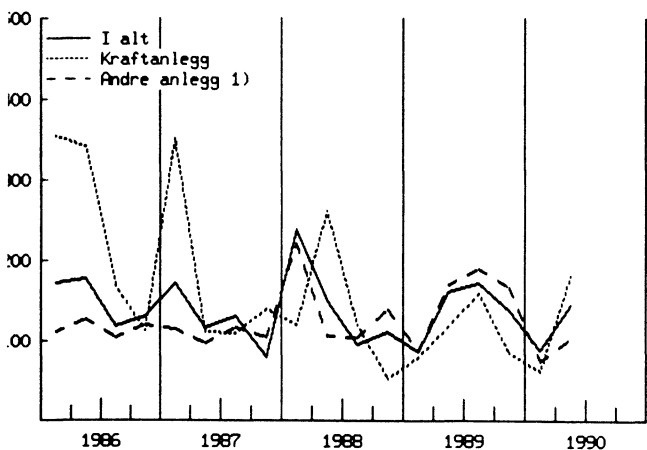
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

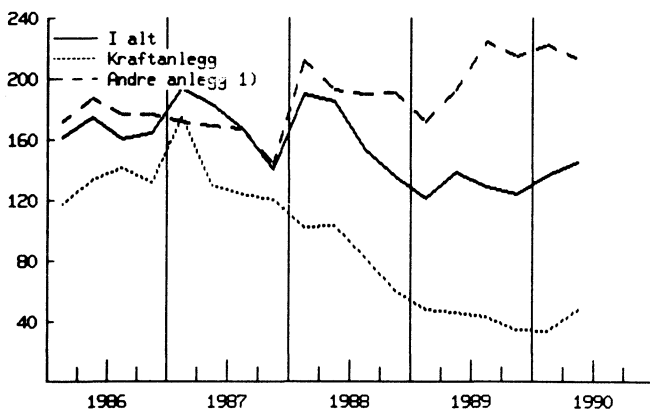
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Indrettilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

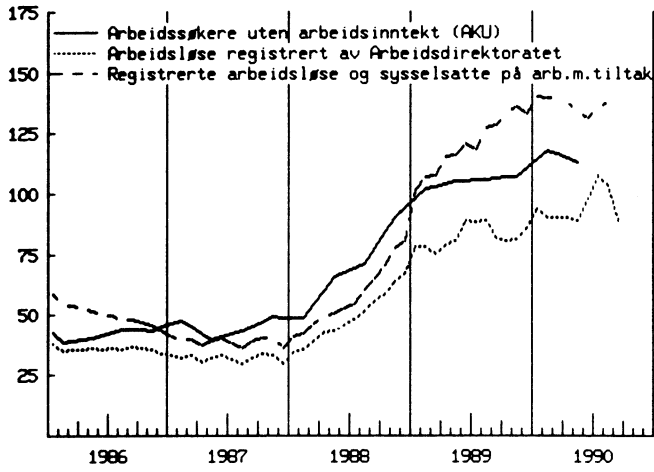

1) Sesongjustert.

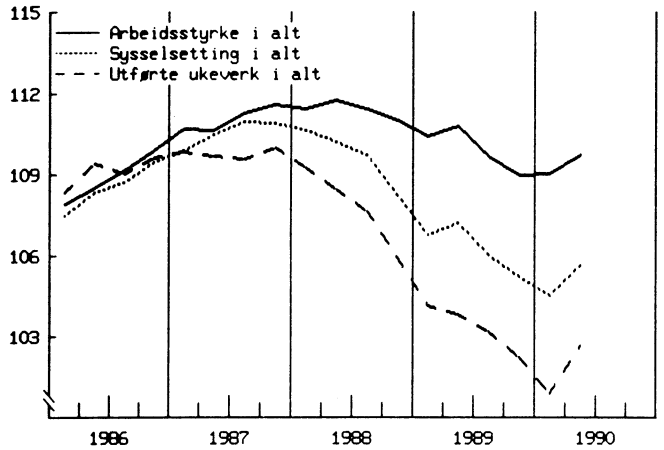
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLLEDIGE

Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

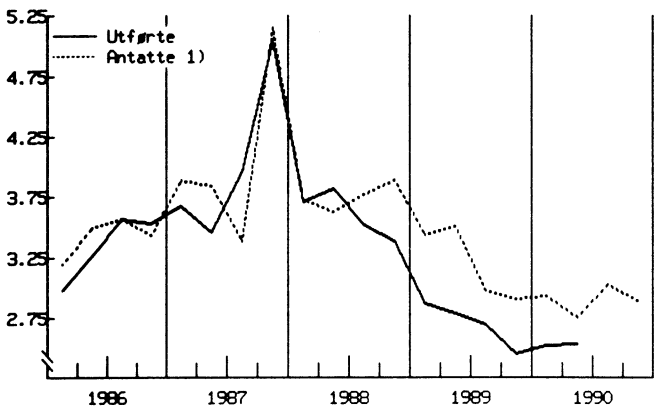

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1) 1980=100. Sesongjustert.

1) Justert for omlegging av AKU f.o.m. 2. kv. 1988.

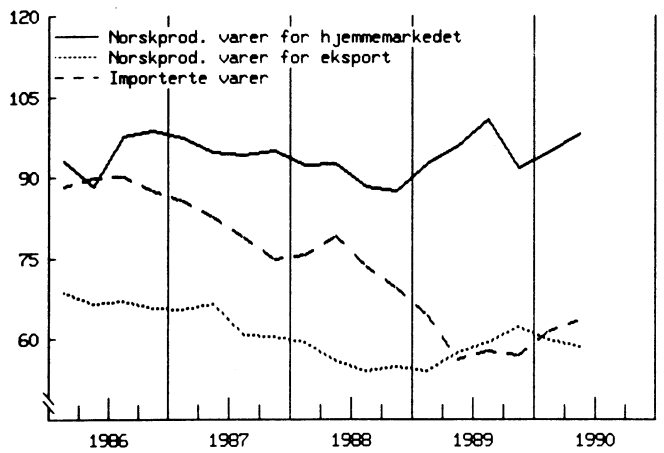
ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

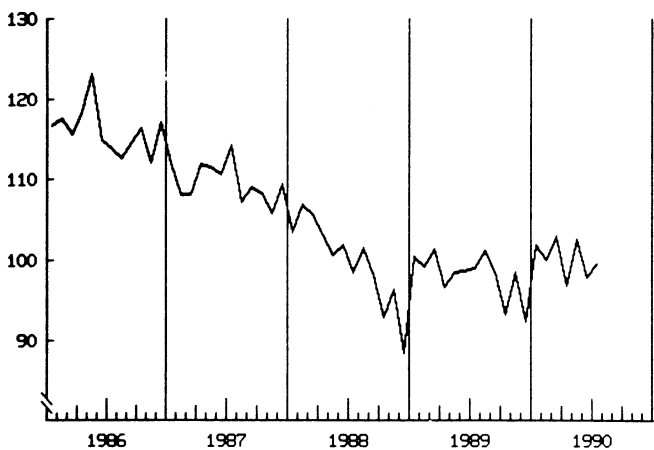
LAGER

Industri og engroshandel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100

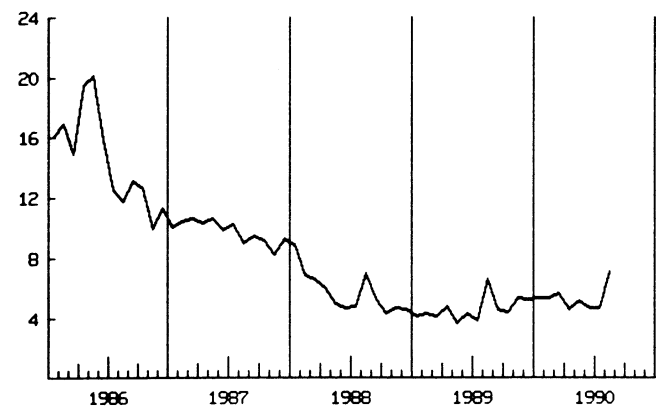
DETALJOMSETNING

Sesongjustert volumindeks. 1988=100

REGISTRERTE NYE PERSONBILER

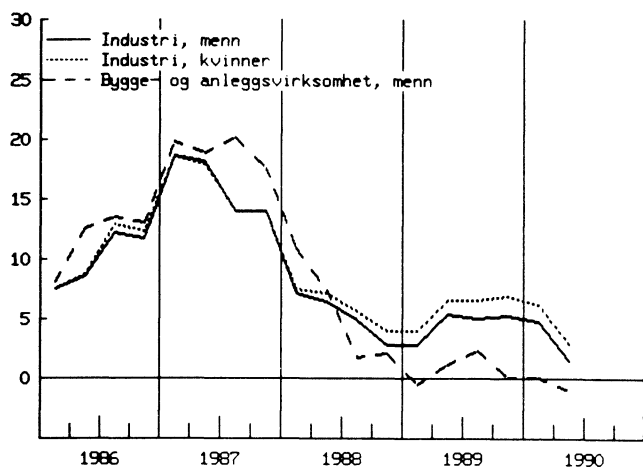
1000 stk. Sesongjustert.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

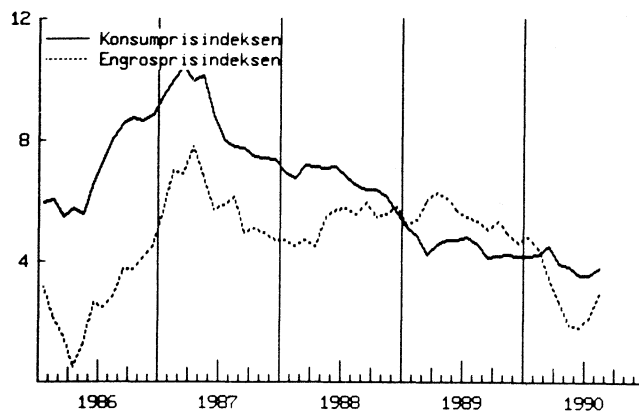
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år tidligere.

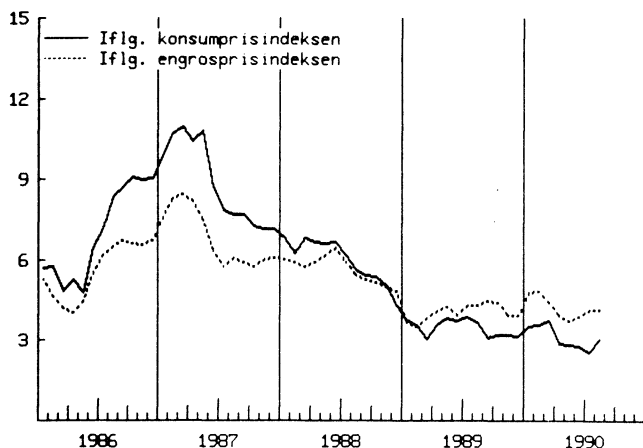
INNELANDSKE PRISER

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

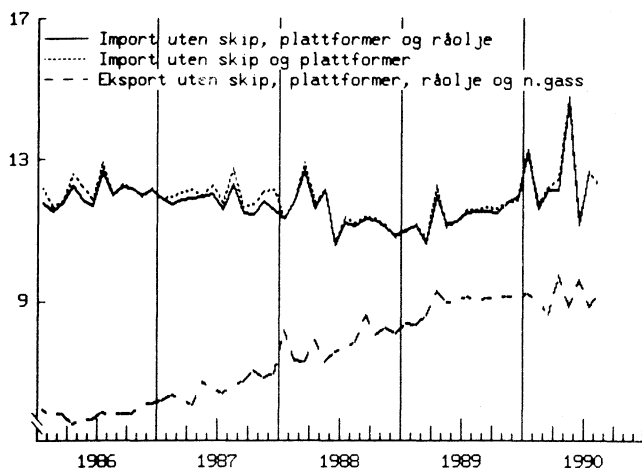
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

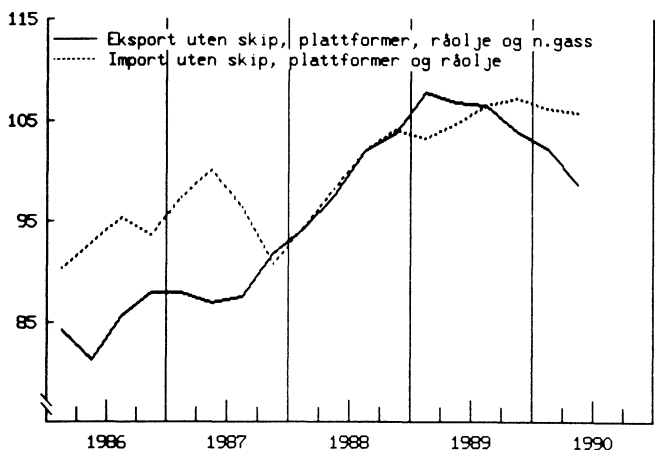
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

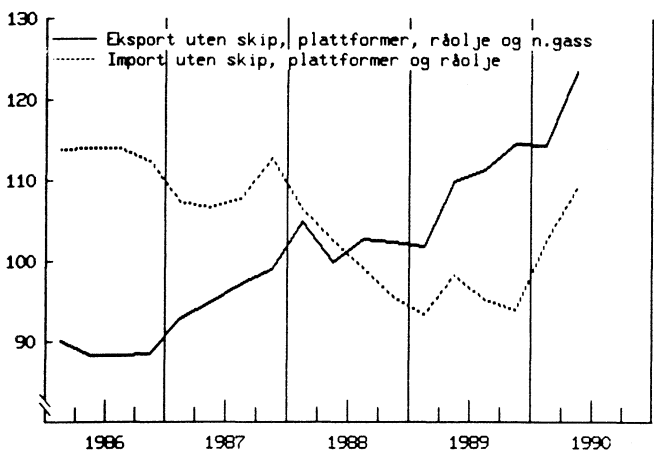
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Prisindekser (enhetspriser). 1988=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjustert volumindeks. 1988=100.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	3,5	3,7	3,1	-0,6	-0,2	1,1	1,1	2,0
Frankrike	1,5	1,7	2,3	2,4	3,8	3,7	3,1	2,9
Italia	2,8	2,9	2,5	3,0	4,2	3,2	3,1	3,2
Japan	5,1	4,9	2,5	4,6	5,7	4,9	4,7	4,0
USA	6,4	3,0	2,8	3,7	4,4	3,0	2,3	2,5
Storbritannia	3,0	3,6	3,2	4,7	4,5	2,3	0,9	1,9
Sverige	4,0	2,1	1,1	2,9	2,3	2,1	0,7	0,1
Forbundsrepublikken Tyskland	3,0	2,0	2,3	1,7	3,6	4,0	3,9	3,4
Norge	5,7	5,3	4,2	2,0	0,1	1,2	2,7	3,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	2,8	5,5	4,1	-1,7	-1,7	-0,5	1,1	2,0
Frankrike	1,1	2,4	3,7	3,0	3,2	3,3	3,1	2,9
Italia	1,9	3,0	3,8	4,2	4,1	3,8	3,4	3,3
Japan	2,7	2,7	3,1	4,3	5,1	3,5	4,1	3,6
USA	4,7	4,6	4,3	2,8	3,4	2,7	2,2	2,0
Storbritannia	2,1	3,9	5,7	6,0	7,0	3,8	1,0	1,5
Sverige	1,4	3,0	4,8	4,6	2,5	0,7	1,0	1,8
Forbundsrepublikken Tyskland ...	1,5	1,7	3,4	3,5	2,7	1,7	3,9	3,5
Norge	2,7	9,9	5,6	-1,0	-2,5	-1,9	1,7	1,8

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	-1,0	2,4	1,5	2,5	-0,9	-0,5	-0,8	-0,4
Frankrike	1,1	3,2	1,7	2,8	2,9	1,6	1,9	2,3
Italia	2,4	3,5	2,9	3,7	2,8	0,5	1,7	1,9
Japan	2,8	1,7	6,2	-0,6	2,2	2,1	1,6	1,6
USA	4,0	7,3	4,0	2,6	0,4	2,7	2,1	1,9
Storbritannia	0,7	0,0	2,0	1,1	0,4	0,5	0,7	1,0
Sverige	2,4	2,1	1,2	1,3	1,0	1,9	1,8	1,8
Forbundsrepublikken Tyskland ...	2,5	2,1	2,5	1,5	2,2	-0,8	1,4	1,7
Norge	2,4	3,3	2,2	4,0	0,5	2,5	2,5	1,8

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C4: BRUTTOINVESTINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	10,5	10,8	16,2	-7,4	-4,8	-1,4	0,2	4,5
Frankrike	-1,3	1,1	3,3	5,2	8,6	5,6	4,2	3,8
Italia	6,2	2,5	1,6	5,8	6,7	5,1	4,6	4,7
Japan	4,9	5,8	5,8	10,4	12,6	10,9	7,2	4,1
USA ¹	16,1	5,5	0,0	2,6	5,8	1,6	2,4	3,4
Storbritannia	9,1	3,0	1,7	8,6	13,7	4,8	-0,5	1,2
Sverige	5,1	6,0	-0,6	7,6	6,4	9,5	1,0	-4,8
Forbundsrepublikken Tyskland ...	0,8	0,0	3,2	2,2	5,9	7,2	6,8	5,3
Norge	10,9	-13,9	23,9	-2,1	0,7	-4,8	-23,1	18,2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	3,4	4,1	-0,3	4,8	6,7	6,4	4,0	4,3
Frankrike	7,2	2,1	-1,1	2,7	8,3	11,0	5,9	6,2
Italia	6,5	3,8	3,8	3,3	4,8	10,1	6,3	5,9
Japan	17,5	5,6	-5,2	3,9	8,6	15,4	13,4	9,6
USA	6,2	-1,7	3,0	13,5	17,6	11,2	6,3	8,1
Storbritannia	6,9	5,9	3,7	5,1	0,7	4,1	7,5	6,8
Sverige	6,7	2,2	3,3	3,9	3,3	3,4	2,6	3,1
Forbundsrepublikken Tyskland ...	8,5	6,7	0,0	0,8	5,8	10,4	7,2	8,4
Norge	8,2	6,9	1,6	1,2	5,4	10,3	5,7	7,3

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990 anslag	1991 prog- nose
Danmark	5,1	8,6	6,4	-2,2	1,2	4,3	3,1	4,3
Frankrike	3,6	4,7	7,0	7,9	8,6	8,3	6,2	6,4
Italia	9,2	4,7	4,6	10,1	6,9	9,6	6,0	6,3
Japan	11,1	-0,1	2,8	8,7	20,7	21,4	14,4	7,8
USA	23,2	3,9	9,4	7,5	6,8	6,1	3,8	7,1
Storbritannia	9,2	2,7	6,4	7,6	12,6	7,1	2,1	3,9
Sverige	4,5	8,0	5,5	7,2	5,8	6,8	3,8	3,6
Forbundsrepublikken Tyskland ...	5,5	3,7	3,6	4,8	6,3	7,3	8,0	9,0
Norge	9,5	5,9	9,9	-7,3	-1,7	0,9	1,5	5,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

		1987	1988	1989	1990					
					Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	102	104	107	106	104	103	104
Arbeidsløshetsprosent		1,9	1,6	1,4	1,3	1,1	1,3	1,1	1,5	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang ¹	1985=100	112	126	137	157	133	143	143
Konsumpriser	1985=100	108,6	114,9	122,3	133,6	133,5	134,2	134,1	135,4	136,3

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

		1987	1988	1989	1990					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Salgsvolum, industrien	1985=100	104	106	109	112	113	111	106
Detaljomsætningsvolum	1985=100	101	100	100	100	98	103	101	100	99
Arbeidsløshetsprosent		7,8	8,5	9,3	9,1	9,1	9,2	9,4	9,5	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang ¹	1985=100	102	110	124	131	162	116	127
Konsumprisindeks	1985=100	107,8	112,7	118,1	119,7	120,2	120,2	121,1	120,8	120,4

¹ Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRITANNIA

		1987	1988	1989	1990					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1985=100	106,6	114,0	119,1	118,9	121,1	122,2	122,0	120,8	120,3
Ordretilgang ¹	1985=100	105	115	121	125	102	150	120	125	..
Detaljomsætningsvolum	1985=100	111,5	119,2	121,7	124,8	122,6	124,0	125,7	122,4	123,6
Arbeidsløshetsprosent		10,1	8,1	6,3	5,6	5,6	5,6	5,7	5,7	5,7
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	107,6	112,9	121,9	127,0	128,2	132,1	133,3	134,0	134,4

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND

		1987	1988	1989	1990					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	102	106	111	114	115	113	115	117	..
Ordretilgang ¹	1985=100	101	107	120	119	118	120	130	129	135
Detaljomsætningsvolum	1985=100	108	111	114	120	120	119	120	118	..
Arbeidsløshetsprosent		8,9	8,7	7,9	7,4	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
Konsumpriser	1985=100	100,0	101,2	104,2	105,9	106,2	106,3	106,5	106,5	106,7

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D5: FRANKRIKE

		1987	1988	1989	1990					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	103	107	111	110	111	112	113	113	..
Arbeidsløshetsprosent		10,5	10,2	9,6	9,4	9,4	8,9	8,8	8,9	8,9
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	105,8	108,7	112,5	114,6	115,0	115,4	115,7	115,9	116,2

TABELL D6: USA

		1987	1988	1989	1990					
					Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	104,9	110,9	114,6	115,5	115,3	115,9	116,5	116,5	116,3
Ordretilgang ¹	1985=100	107,7	119,5	126,3	128,9	123,6	128,7	124,6	128,2	..
Detaljomssetningsvolum ²	1985=100	116,0	120,1	122,2	122,4	121,3	121,1	122,0	122,1	..
Arbeidsløshetsprosent		6,2	5,5	5,3	5,2	5,4	5,3	5,2	5,5	..
Konsumprisindeks	1985=100	105,2	110,1	115,3	119,8	120,0	120,2	120,9	121,3	122,2

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

² Mrd. dollar i 1982-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1987	1988	1989	1990					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon ¹	1985=100	103,2	113,1	120,1	121,3	123,3	122,2	125,3	125,0	126,8
Ordretilgang ²	1985=100	990	1100	1281	1425	1230	1457	1336	1180	..
Arbeidsløshetsprosent		2,5	2,5	2,3	2,1	2,0	2,1	2,1	2,2	2,1
Konsumpriser	1985=100	101,4	100,7	103,5	105,8	105,9	106,0	106,6	106,3	106,6

¹ Industriproduksjon og gruvedrift.

² Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

RAPPORTER

Lars Østby:

International migration to Norway 1988. Report for the continuous reporting system of migration of OECD (SOPEMI)

Rapporter 90/8, sidetall 66, 1990. ISBN 82-537-2928-6. Pris kr. 70,-

Norge har nå tiltrådt OECDs samarbeid om internasjonale flyttinger, og SSB publiserer med dette den første rapporten til SOPEMI, som dekker året 1988. Rapporten beskriver inn- og utvandringen gjennom hele 1980-tallet, og legger vekt på å få fram de endringene som er skjedd. Fram til 1985 var det år om annet et stabilt antall utenlandske statsborgere som flyttet til og fra Norge, omlag 13 000 flyttet hit mens om lag 7 500 flyttet ut. Fra 1985 er antallet utlendinger som flyttet hit økt vesentlig som følge av at også Norge får asylsøkere, mens antallet utflyttere er lite endret. Det har gjennom hele 10-året vært et lite utflyttingsoverskudd av norske statsborgere.

Det samlede antall utenlandske statsborgere utgjorde 3,2 prosent av folkemengden 136 000 ved utgangen av 1988. Antallet har økt fra 2 prosent i 1981. Økningen har vært like stor (22 000) for europeiske og asiatiske statsborgere. Relativt sett har økningen vært størst av afrikanske statsborgere, fra 2 600 til 7 000 innbyggere.

Norge har mindre informasjon enn andre om utenlandske statsborgeres arbeidsforhold, men vi vet at de har en meget høy arbeidsløshet.

Erling Joar Fløttum:

Informasjon om nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotater, publikasjoner og andre viktige referanser.

Rapporter 90/9, sidetall 41, 1990. ISBN 82-537-2932-4. Pris kr. 60,-

Dette er en referansepublikasjon om nasjonalregnskapet. Den kan oppfattes som et tillegg til den årlige nasjonalregnskapspublikasjonen NASJONALREGNSKAPSSSTATISTIKK som kom i ny utforming første gang i 1989.

Referansepublikasjonen gir i første del informasjon om innholdet i de ulike deler av nasjonalregnskapet basert på en emnegruppering for nasjonalregnskapet. I andre del er listet opp en rekke referanser i henhold til denne emnegrupperingen. Hver av disse referansene er gitt en kortfattet innholdsbeskrivelse. Med denne informasjonen har vi kunnet dekke svært mye av publiserte skriftlige arbeider om nasjonalregnskapet som kan være av interesse for norske brukere av nasjonalregnskapssstatistikk.

Lasse Sigbjørn Stambøl:

Flytting og arbeidsmarked i fylkene 1972-1986.

Rapporten 90/10, sidetall 111, 1990. ISBN 82-537-2935-9. Pris kr. 75,-

Denne rapporten er en beskrivelse av empiriske flytteanalyser som er utført som en del av SSBs modellprosjekt DRØM (Demografisk Regional-Økonomisk Modellsystem). Et av målene med DRØM-prosjektet er å lage fremskrivninger av folketallet i fylkene, der flyttingene bl.a. avhenger av utviklingen i de regionale arbeidsmarkedene. Hovedformålet med denne rapporten har vært å tallfeste sammenhengen mellom flytting over fylkesgrensene og utviklingen i fylkenes arbeidsmarkeder. Datagrunnlaget er hentet fra tidsperioden 1972-1986. Analysen er en kombinert tverrsnitt- og tidsseriestudie av både netto- og bruttoflytting. Estimaten som er fremkommet i analysen brukes til å oppdatere flyttemodellen i DRØM.

DISCUSSION PAPERS

Vidar Christiansen:

A Note On The Short Run Versus Long Run Welfare Gain From A Tax Reform

Discussion paper no. 47, 1990.

This note discusses the welfare implications of the phenomenon that the long-term response to a tax reform is often much stronger than the impact in the short run. As a polar case a beneficial revenue-neutral reform is considered whereby the tax is increased on the consumption of a commodity that is fixed in the short run, but flexible in the long run. The message of this note is that the welfare gain may be greater in the short run. The reason is that the larger long-term response can be socially undesirable because it represents a distortionary effect.

Solveig Glomsrød, Haakon Vennemo and Torgeir Johnsen:

Stabilization of emission of CO₂: A computable general equilibrium assessment

Discussion Paper no. 48, 1990.

Using a multisector applied general equilibrium model, the paper studies economic development perspectives in Norway under limits to emissions of carbon dioxide (CO₂). A wide range of effects are discussed, including impacts on main macroeconomic indicators and economic growth, sectoral allocation of production, labour and capital, and effects on the market for energy. We also assess the impact on emissions of other pollutants than CO₂, and finally the related impact on health, nature and materials.

The results indicate that CO₂ emissions might be stabilized in Norway without dramatically reducing economic growth. Sectoral allocation effects are much larger. A substantial reduction is found in other emissions to air than CO₂, yielding considerable benefits.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 200,-,
løssalgpris kr. 30,-. Forespørsler om
abonnement kan rettes til opplysnings-
kontoret i Statistisk sentralbyrå.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitets-
forlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1

Tlf. (02) 86 45 00

ISBN 82-537-2898-0

ISSN 0800-4110